

Vestfold
og Telemark
revisjon

Risikovurdering 2024

Forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Nome kommune

Innhold

1. Innledning	4
1.1. Bakgrunn – mandat	4
1.2. Metode	4
1.3. Avtale om forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll	6
2. Gjennomførte revisjoner	6
3. Aktuelle forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller 2024-27	7
4. Om Nome kommune	8
4.1. Kommunens organisering	8
4.2. Økonomi	8
5. Organisasjon og utvikling, fellestjenester	9
5.1. Internkontroll	9
5.2. Etikk, habilitet og varsling	10
5.3. Budsjettering og rapportering	11
5.4. Bærekraft.....	11
5.5. Arkiv og dokumentasjon - åpenhet og innsyn	13
5.6. Informasjonssikkerhet og personvern	14
5.7. Beredskap	15
5.8. Personalforvaltning.....	16
5.9. Anskaffelser	17
5.10. Vertskommunesamarbeid	18
5.11. Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon	18
6. Kommunalområde Helse og omsorg	19
6.1. Tildeling og koordinering	19
6.2. Hjemmetjenester	20
6.3. Institusjoner/boliger	21
6.4. Dagtilbud til hjemmeboende med demens	21
6.5. Psykisk helse og rus	22
6.6. Fastlegeordningen, legevakt og akuttberedskap.....	22
6.7. Helsestasjon, skolehelsetjeneste, svangerskap- og barseloppfølging	23
6.8. Personlig assistanse, herunder praktisk bistand/opplæring, støttekontakt og hjelpemidler til hjemmet	24
6.9. Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon	24

7. Velferd.....	24
7.1. Sosialhjelp.....	24
7.2. Barn i lavinntektsfamilier.....	25
7.3. Boligsosialt arbeid	26
7.4. Flyktninger og innvandring	27
7.5. Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon	28
8. Kommunalområde Oppvekst	28
8.1. Barnehage.....	28
8.2. Grunnskole og SFO.....	29
8.3. Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT).....	31
8.4. Barnevernstjenesten.....	31
8.5. Samhandling – forebygging – utenforskap	32
8.6. Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon.....	33
9. Kommunalområde Samfunnsutvikling	33
9.1. Kultur	33
9.2. Folkehelsearbeid	33
9.3. Næringsarbeid	34
9.4. Eiendom og kunst	35
9.5. Vann og avløp.....	35
9.6. Kommunale veier	36
9.7. Renovasjon	36
9.8. Brannvern og branntilsyn.....	37
9.9. Planlegging og byggesaksbehandling.....	38
9.10. Miljø	39
9.11. Landbruks- og skogbruksforvaltning	40
9.12. Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon.....	40
10. Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon i selskap	40
10.1. Eierskapskontroll	41
10.2. Forvaltningsrevisjon i selskap.....	42
10.3. Aktuelle eierskapskontroller og forvaltningsrevisjoner i selskap	42
10.4. Oversikt over selskap	44
Vedlegg: Oversikt over annet interkommunalt samarbeid – ikke selvstendige rettssubjekt	47

1. Innledning

1.1. Bakgrunn – mandat

Kontrollutvalget skal utarbeide planer for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll, og skal påse at det blir utført forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll i kommunen.¹

Forvaltningsrevisjon er systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak. Undersøkelsene kan rettes mot kommunen og mot kommunens selskaper. Forvaltningsrevisjon skal gjennomføres i samsvar med god kommunal revisjonsskikk.

Eierskapskontroll er en kontroll av om kommunen utøver sitt eierskap i selskap i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyret sine vedtak og aksepterte prinsipp for god eierstyring. Kontrollen skal utføres av revisor i samsvar med god kommunal revisjonsskikk, og kan kombineres med forvaltningsrevisjon i selskap. Se mer om eierskapskontroll i kapittel 10.

Plan for forvaltningsrevisjon skal vise på hvilke områder kommunen planlegger å ha forvaltningsrevisjon. Planen skal dekke både kommunens virksomhet og virksomheten i kommunens selskaper.

Plan for eierskapskontroll skal vise hvilke eierskapskontroller kommunen planlegger å ha.

Planene skal bygge på risiko- og vesentlighetsvurderinger av kommunens virksomhet og eierskap, og av virksomheten i kommunens selskaper.

Kommunestyret selv skal vedta planene innen utgangen av første år i valgperioden. Vedtatte planer gjelder inntil ny plan er vedtatt. Kommunestyret gir vanligvis kontrollutvalget myndighet til å gjøre endringer og/eller fravike planene.

Denne risiko- og vesentlighetsvurderingen er grunnlaget for kommunens plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Risikovurderingen er utarbeidet av Vestfold og Telemark revisjon IKS (VTR) på oppdrag fra kontrollutvalget i Nome kommune, jf. sak 15/23. Risikovurdering for forvaltningsrevisjon står i kapitlene 3 til 9, og risikovurdering for eierskapskontroll står i kapittel 10.

1.2. Metode

Risikovurderingen er av overordnet karakter, og det kan være noe usikkerhet ved informasjonen vi bygger på. Det kan også skje endringer i risikobildet i løpet av planperioden. Vi vil ta utgangspunkt i følgende:

¹ Jf. kommuneloven § 23-2, § 23-3 og § 23-4.

- gjeldende krav og forventninger innenfor kommunens ansvarsområder og eierskap
- nøkkeltall fra KOSTRA, andre databaser og annen statistikk
- informasjon om internkontroll og annen sentral informasjon i årsmelding, budsjett og økonomiplan
- innspill og synspunkt fra kommunedirektør/kommunens ledelse og ordfører
- innspill og synspunkt fra kontrollutvalg og politikere i kommunen
- gjennomførte og planlagte tilsyn fra statlige myndigheter
- forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller gjennom de siste årene
- andre erfaringer og kunnskap fra revisjonsarbeidet

Innspill til forvaltningsrevisjoner

Avtroppende kontrollutvalg gav i møte 08.06.23 sak 16/23 følgende innspill til risikovurderingen:

- IKT-sikkerhet (rettet mot datasikkerhet, hacking, datainnbrudd etc.)
- Helse og omsorg

Nytt kontrollutvalg har gitt følgende innspill i sak 3/24:

- Universell utforming av kommunale bygg
- IT- sikkerhet
- Helse og omsorg - bemanning, rekruttering og opplæring i helse og omsorg

Vi har fått følgende innspill fra kommunedirektør:

- Barnevern
 - Organisering, styring og ressursbruk
 - Oppfølging av barnevernsreformen
- Sosialtjenesten
- IT-sikkerhet
- §9A-saker i skole
- Vold og trusler mot ansatte
- Taushetsplikt
- Selskapskontroll
 - Praktisering av offentlighetsloven
 - Valgkomite-arbeid

Fra øvrig kommunal ledelse har vi fått følgende innspill:

- Retten til et trygt og godt skolemiljø
- Avvikshåndtering
- Oppfølging av sykefravær

Vi har fått følgende innspill fra ordfører:

- Vertskommunesamarbeid med Midt-Telemark om barnevern, PPT og økonomisk sosialhjelp.
- Næringsarbeidet – MTNU og Nome investeringsselskap.

Vi har også sendt ut en spørreundersøkelse til sentrale folkevalgte, tillitsvalgte og hovedverneombud, men har fått for få svar til at de kan brukes.

1.3. Avtale om forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Kommunens ordning med forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll er regulert av selskapsavtalen for VTR IKS. Omfanget av forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll fremgår av oppdragsbrevet og det årlige budsjettbrevet fra VTR.

VTR kan levere anslagsvis f.eks. 3 rapporter om forvaltningsrevisjon og 1 rapport om eierskapskontroll til Nome kommune, fordelt over fire år, avhengig av tema og innretning på undersøkelsene. Dersom kommunen ønsker det, kan kommunen kjøpe flere eller mer omfattende forvaltningsrevisjoner eller eierskapskontroller enn det som i utgangspunktet er avtalt.

2. Gjennomførte revisjoner

Forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller 2020-2023

I Nome kommune er følgende forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller gjennomført i perioden 2020-2023:

- Tidlig innsats i barnehage og skole (2023)
- Informasjonssikkerhet og personvern (2022)
- Eiendomsforvaltning (2022)
- Internkontroll økonomi (2021)
- Eierskapskontroll -Styring og samordning – Telemark Energi AS (2021)
- Eierskapskontroll – IATA Eierstyring og selvkost (2020)

Forenklet etterlevelseskontroll 2020-23

Revisor gjennomfører årlig forenklet etterlevelseskontroll med kommunens økonomiforvaltning.² Etterlevelseskontrollen gjøres med små ressurser, og gir moderat sikkerhet for funnene. En forenklet etterlevelseskontroll vil kunne avdekke eller avkrefte behov for forvaltningsrevisjon som ikke framgår av denne risikovurderingen. I Nome kommune har revisor kontrollert følgende tema:

- Offentlige anskaffelser, 2019
- Selvkost (vann og avløp), 2020
- Pasientmidler/lommepenger, 2021
- Beregning av egenbetaling for opphold på sykehjem, 2022

² Jf. kommuneloven § 24-9

- Attestasjoner og anvisninger, 2023

Det ble funnet avvik i to av etterlevelseskontrollene.

3. Aktuelle forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller 2024-27

Tabellen viser hvor vi, basert på risikovurderingen, mener det er størst behov for forvaltningsrevisjon. Opplistingen er kronologisk.

Tema	Vinkling/kommentar	Se kapittel
Etikk og habilitet	System og rutiner, arbeid med etisk refleksjon og ytringsklima	5.2
Arkiv og dokumentasjon	Journalføring og arkivdanning. Kan kombineres med åpenhet og innsyn	5.5
IKT	Bør ta utgangspunkt i funn gjort i tidligere rapport om IKT. Bør komme sent i perioden	5.6
Anskaffelser	Gjennomføring av enkeltanskaffelser og bruk av rammeavtaler	5.9
Oppfølging av vertskommunesamarbeid	Avtaler, styring, rapportering og kostnadsfordeling	5.10
Tjenestekontoret	Tildeling av helse og omsorgstjenester. Bør komme sent i perioden.	6.1
Kvalitet i sykehjem	Faktisk bemanning vs planlagt bemanning, evaluering av helsehjelp, oppfyllelse av verdighetsgarantien	6.3
Flyktningarbeid	Innhold og gjennomføring av introduksjonsprogram	7.4
Skolemiljø	Mobbing av elever og trusler og vold mot ansatte. Kan inkludere SFO.	8.2
Forebyggende arbeid – barn og unge	Ordninger for samarbeid og forebyggende arbeid	6,7 8.2 og 8.5
Generell eierskapskontroll	Om kommunens eierskap utøves i samsvar med aktuelle lovbestemmelser, kommunestyrets vedtak og etablerte normer for god eierstyring. Kontroll av praksis. Et utvalg selskap velges ved bestilling i samråd med kontrollutvalget.	10.1
MTNU AS og Nome investeringselskap	Eierstyring, avklaringer mellom selskap og eier	9.3 og 10.2

4. Om Nome kommune

4.1. Kommunens organisering

Nome kommune hadde i 2022 -6559 innbyggere. Kommunen er plassert i KOSTRA-gruppe 5 som er kommuner med 2 000 til 9 999 innbyggere, høye bundne kostnader og middels korrigerede inntekter.

Nome kommune er administrativt delt inn i fem kommunalområder:

- Organisasjon og utvikling
- Økonomi og styring
- Oppvekst
- Helse og omsorg
- Samfunnsutvikling

Kommunen deltar i 22 interkommunale samarbeid organisert som interkommunalt politisk råd, kommunalt oppgavefelleskap, aksjeselskap, interkommunalt selskap eller vertskommunesamarbeid. I tillegg har Nome kommune avtale med andre kommuner (primært Midt-Telemark kommune) om å dele på enkeltfunksjoner/stillinger. Kommunen har ingen kommunale foretak.

Risiko knyttet til eierskap og virksomhet i selskaper er vurdert i kap. 10. Andre interkommunale samarbeidsordninger er omtalt der det er naturlig i kommunens organisering. En samlet oversikt over kommunens eierskap i selskaper og deltakelse i interkommunale samarbeid står i kapittel 10 og vedlegg 1.

4.2. Økonomi

KOSTRA 2023	Nome kommune	Kostra-gruppe 5	Landsgj.snitt *
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	-2,5	3,8	1
Langsiktig gjeld ³ i prosent av brutto driftsinntekter	88,4	90,5	115,1
Frie inntekter per innbygger	71 531	78 004	68 010
Fri egenkapital drift i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	7,7	13,3	16,2

³ Netto renteeksponering i prosent av brutto driftsinntekter (KOSTRA)

Tabell 1: Tall fra Kostra pr 05.04.23

Netto driftsresultat er en hovedindikator for økonomisk balanse i kommunesektoren, ifølge det tekniske beregningsutvalget for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU). Netto driftsresultat viser hvor mye som kan disponeres til avsetninger og investeringer etter at driftsutgifter, renter og avdrag er betalt. TBU anbefaler at netto driftsresultat for kommunene over tid bør være på 1,75 % av driftsinntektene. Netto driftsresultat i Nome kommune var i 2023 på 20,8 mill. kr. Tabellen viser at Nome kommune (foreløpige tall for 2023), ligger under det anbefalte nivået fra TBU. Nome kommune ligger også lavere enn gruppesnittet og landsgjennomsnittet.

Langsiktig gjeld i prosent av brutto driftsinntekter sier noe om hvor sårbar kommunens budsjettbalanse er for en økning i renten. Rentekostnaden skal dekkes av driftsinntektene. Som vi ser i tabellen, ligger Nome kommune relativt lavt i forhold til gruppesnitt og landssnitt. En økning i renten vil ha større påvirkning på driftsbudsjettet enn kommunene vi sammenligner med.

Kommunens frie inntekter består av skatteinntekter og rammetilskudd fra staten. Frie inntekter per innbygger sier noe om kommunens økonomiske handlingsrom. Tallene viser at Nome kommune har mindre handlingsrom enn gruppesnitt, men større handlingsrom enn landsgjennomsnitt.

Fri egenkapital drift er det som i kommuneregnskapet kalles disposisjonsfond. Dette er midler som fritt kan benyttes til å dekke utgifter i både drifts- og investeringsregnskapet, og er et uttrykk for hvor stor økonomisk buffer kommunen har. Tabellen viser at Nome kommune har mindre slike midler enn kommunene vi sammenligner med.

5. Organisasjon og utvikling, fellestjenester

5.1. Internkontroll

Kommunen skal ha internkontroll for å sikre at lover og forskrifter følges, jf. kommuneloven. Det er også krav om internkontroll i noen særlover, både sektorovergripende og for ulike tjenesteområdene i kommunen, f.eks. arbeidsmiljøloven, personopplysningsloven og helse- og omsorgstjenesteloven. Kommunedirektøren skal rapportere til kommunestyret minst en gang i året om internkontrollen og resultater fra statlig tilsyn.

Nome har fra 2021 brukt Compilo som felles kvalitetssystem for kommunen. I kvalitetssystemet registreres avvik og det gjøres risikovurderinger. Systemet inneholder også årshjul hvor aktiviteter på system- og avdelingsnivå planlegges og oppdateres.

Avvik går gjennom på ledermøter og i Arbeidsmiljøutvalget. Alle HMS-avvik skal leses av verneombud, og avvik innenfor personvern skal leses av personvernombudet - før leder lukker avviket. Det ble registrert 1244 avvik i 2023 noe som er en betydelig økning fra 2022.

Kommunestyret har i sak 066/23 vedtatt delegeringsreglement for 2023-2027. Her står det at Nome kommunestyre i hovedsak legger prinsippet om maksimal delegering til grunn. Det innebærer at kommunestyret delegerer avgjørelsesmyndighet til formannskap og andre folkevalgte organ i alle prinsipielle saker, med mindre lovverket krever at avgjørelsen fattes av kommunestyret selv. Kommunestyret delegerer alle ikke-prinsipielle saker til kommunedirektøren.

Kommunen har også et administrativt delegeringsreglement.

I 2021 var det forvaltningsrevisjon av kommunens internkontroll i forbindelse med økonomirapportering og budsjettering. Vi konkluderte med at Nome kommune har egnede tiltak for å sikre god økonomistyring og realistisk budsjettering.

Vurdering

Mangelfull internkontroll kan føre til lovbrudd, dårlig kvalitet i saksbehandling og tjenesteyting, og manglende måloppnåelse ellers. Vi er ikke kjent med forhold som tilsier at det er særskilt risiko på dette området.

5.2. Etikk, habilitet og varsling

Et av formålene med kommuneloven er å bidra til at kommuner er tillitsskapende. I årsberetningen skal kommunen gjøre rede for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre en høy etisk standard.

Habilitet har vært et aktuelt tema nasjonalt i 2023, og det er også et viktig tema lokalt. Det har stor betydning for tilliten til kommunen at habilitetsspørsmål blir håndtert riktig. Habilitetsreglene skal også bidra til å sikre at avgjørelsene kommunen tar blir materielt riktige, ved å redusere risikoen for at det blir tatt utenforliggende hensyn.

Arbeidstakere har rett, og til dels plikt, til å varsle om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen, jf. arbeidsmiljøloven. Varslingsordningen skal bidra til at medarbeidere tør å si fra om kritikkverdige forhold. Kommunen som arbeidsgiver skal ha rutiner for mottak og behandling av varsler. En god ytringskultur blant ansatte, og gode rutiner rundt varsling, er viktig for lokaldemokrati og tjenestekvalitet. Kommunen har utarbeidet varslingsrutiner. Disse er tilgjengelig på kommunens nettsider.

Nome kommune har vedtatt felles etiske retningslinjer for ansatte og politikere. De ble sist revidert i kommunestyret 12.12.23. Etter varslingssaker i skolesektoren i 2022, vedtok kommunestyret nye varslingsrutiner. Kommunen har også utarbeidet en etikkplakat. Ledergruppa i kommunen har jevnlig etisk refleksjon med utgangspunkt i kommunens reglement. I helse og omsorg har flere avdelinger i etterkant av koronapandemien startet opp med etisk refleksjon. Kommunens etiske arbeid er omtalt i årsberetningen.

Vurdering

Arbeidet med å sikre høy etisk standard og et trygt yringsklima må være kontinuerlig. Ofte nedprioriteres praktisk arbeid med etikk, og da kan det utvikle seg subkulturer i organisasjonen. Det bør derfor gjøres jevnlig forvaltningsrevisjon av etikkarbeidet i kommunen.

5.3. Budsjettering og rapportering

Kommuner skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid. Kommunen skal utarbeide samordnede og realistiske planer for egen virksomhet og økonomi og for lokalsamfunnets utvikling.

Kommunestyret selv skal vedta årsbudsjett og økonomiplan for de fire årene i valgperioden. Økonomiplanen skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale og regionale planer skal følges opp. Økonomiplanen og årsbudsjettet skal vise kommunestyrets prioriteringer og bevilgninger og de målene og premissene som økonomiplanen og årsbudsjettet bygger på. Økonomiplanen og årsbudsjettet skal settes opp i balanse og være realistiske, fullstendige og oversiktlige. Årsbudsjettet er bindende.

Kommunestyret skal vedta årsregnskap og årsberetning senest seks måneder etter regnskapsårets slutt. Minst to ganger gjennom året skal kommunedirektøren rapportere til kommunestyret om utviklingen i inntekter og utgifter, sammenholdt med budsjettet.

Det ble gjennomført en forvaltningsrevisjon i 2021 hvor vi så på budsjettering og rapportering. Det ble ikke funnet vesentlige avvik i denne rapporten.

Ordfører er godt fornøyd med administrasjonens arbeid i forbindelse med budsjettarbeid og rapportering.

Vurdering

Vi har ikke informasjon som tilsier at det er særskilt risiko på dette området.

5.4. Bærekraft

Kommunene har en viktig rolle i arbeidet med å oppnå en bærekraftig samfunnsutvikling, og det er en nasjonal forventning om at FNs bærekraftsmål skal legges til grunn for kommunenes samfunns- og arealplanlegging. I de statlige planretningslinjene for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning står det at kommunene i sin overordnede planlegging skal ha tiltak og virkemidler for å redusere utslipp av klimagasser. Kommunene bør sette ambisiøse mål for utslippsreduksjoner.

Gjennom naturavtalen⁴ som ble inngått i desember 2022, har Norge bla. forpliktet seg til at tap av natur skal stoppes og reverseres innen 2030. Kommunesektoren vil få en sentral rolle i gjennomføringen av denne avtalen.

Figur 1 FNs bærekraftsmål

Norge oppfyller mange av bærekraftsmålene, men har utfordringer med å oppfylle mål om *ansvarlig forbruk og produksjon* (mål 12), mål om å *stoppe klimaendringene* (mål 13), og mål om å *ivareta livet på land* (mål 14).

Kommunen har flere roller/oppgaver som er viktige for å nå bærekraftsmålene. Kommunen er

- planmyndighet
- innkjøper av varer og tjenester
- eier og drifter av bygg og infrastruktur

Det forventes at kravene til kommunenes bærekraftsarbeid vil øke i planperioden.

Bærekraft er omtalt i samfunnsdelen til kommuneplanen 2019-2030, som et av flere mål.

Bærekraft er også omtalt i kommunedelplan for klima, samfunnsikkerhet, miljø og naturmangfold 2022-2025.

Bærekraftsmålene er ikke omtalt i kommunens arealplan «Nome-nært og godt» 2020-2030.

Klima

Kommunene skal gjennom planlegging og øvrig myndighets- og virksomhetsutøvelse stimulere til og bidra til reduksjon av klimagassutslipp, og dessuten økt miljøvennlig energiomlegging.

⁴ Kunming-Montreal Global biodiversity framework

Planleggingen skal også bidra til at samfunnet forbereder seg på og tilpasser seg til klimaendringene. Planene bør omfatte tiltak mot avskoging, og ev. tiltak for økt opptak av CO₂ i skog og andre landområder. Kommunens planer bør videre omfatte informasjon om klimagassutslipp, og om energisystem og forbruk av energi. Kommunen bør sette ambisiøse mål for utslippsreduksjoner og for effektivt energiforbruk.

Kommunedelplan for klima, samfunnssikkerhet, miljø og naturmangfold 2022-2030 ble vedtatt av kommunestyret 09.11.21, sak 053/21. Det er lagt opp til at planen skal evalueres i 2025. I planen er det utarbeidet mål om reduksjon i klimagassutslipp, både fram mot 2025 og fram mot 2030.

Nome kommune har utarbeidet et klimaregnskap som viser utslipp for årene 2020-2023. For perioden har klimagassutslippene økt, og det pekes på at det særlig er forbruk av strøm som er årsaken til den negative utviklingen.

Kommunedelplanen Nome – trygt og grønt! 2022-2030 viser til flere av bærekraftsmålene og de samme klimamålene som er gitt i kommunedelplan for klima, samfunnssikkerhet, miljø og naturmangfold.

I budsjettet for 2024 har kommunen vedtatt klima og miljøtiltak som blant annet har fokus på energieffektivisering i egen eiendomsmasse.

Kommunens skriver i budsjettet at det blir stadig nye saker som krever tett oppfølging og at det er et stort behov for ressurser som kan håndtere «*klimatilpasning og klimakutt, oppfølging av vannforskriften, vurdering av konsekvensutredninger i forbindelse med Fensprosessen og andre større utviklingssaker, forsøplingssaker og naturmangfold*».

Vurdering

Det er generelt risiko knyttet til om kommuner klarer å ivareta bærekraftsmålene i sin samfunns- eller arealplanlegging, og til om kommunene har avsatt tilstrekkelige ressurser til bærekraftsarbeidet. Det gjelder spesielt bærekraftsmål om klima og miljø.

Nome kommune viser til bærekraftsmålene i flere av sine styrende planer. Det er satt mål om å redusere klimagassutslipp, det utarbeides klimaregnskap og budsjettet omtaler tiltak som kan bidra til å redusere klimagassutslipp.

5.5. Arkiv og dokumentasjon - åpenhet og innsyn

Arkiv og dokumentasjon

Kommunens dokumentasjon har betydning for åpenhet, demokratisk aktivitet, rettssikkerhet, forskning og kulturell virksomhet. En velfungerende postjournal og arkivordning er grunnleggende forutsetninger for å ivareta dette.

Kommunen har arkivplan fra 2015. Kommunen skriver i budsjettet at de er kjent med at de har en gammel arkivversjon med kjente kritiske feil og at det er behov for å oppgradere arkivsystemet.

Vurdering

Det har ikke vært forvaltningsrevisjon eller tilsyn på arkivområdet de siste årene.

Erfaringsmessig er det generelt risiko for at kompetanse og praksis knyttet til arkiv og journalføring ikke er god nok, og vi mener derfor at det jevnlig bør gjennomføres forvaltningsrevisjon om dette temaet. Det kan være hensiktsmessig å gjennomføre forvaltningsrevisjon om arkiv og dokumentasjon.

Åpenhet og innsyn

Åpenhet og innsyn innebærer at omverden får se hvordan kommunen drives og hvordan beslutninger tas. Åpenhet og innsyn gjør at flere utenfor kommunen, inkludert media, får mulighet til å avdekke eventuelle kritikkverdige forhold. Dette er en viktig forutsetning for demokratiet, og kan bidra til å forebygge uetisk atferd og korrupsjon.

Kommunen har søkbar postliste og informasjon om innsynsretten på sin hjemmeside. Norsk Presseforbunds åpenhetsbarometer sammenlikner åpenhet i kommunene, og har tre innfallsvinkler: kommunens nettsider, spørsmål om åpenhet som kommunene besvarer, og test av kommunens behandling av innsynskrav. Maksimal poengsum er 26 mens minimum poengsum er 0. Nome kommune fikk 20 poeng, det tilsvarer 98. plass av 355 kommuner.

Vurdering

Også på dette området kan det generelt være risiko for at kompetanse og praksis ikke er god nok. Vi har ikke indikasjoner på at det er særskilt risiko i Nome, men åpenhet og innsyn kan naturlig tas med i en eventuell forvaltningsrevisjon om arkiv og journalføring.

5.6. Informasjonssikkerhet og personvern

Informasjonssikkerhet – IT-sikkerhet

Midt-Telemark og Nome har organisert IKT-arbeidet i et oppgavefelleskap, Nome og Midt-Telemark IKT KO.

I 2022 hadde enheten 11,6 årsverk. I årsmelding for 2022 står det at kommunen deltar i Kommune-CSIRT for å få relevant informasjon om trusler, hendelser og sårbarheter i det digitale domenet. Kommune-CSIRT er et ressurscenter for praktisk rådgivning og støtte ved cyberhendelser og andre digitale utfordringer i kommunesektoren. Kommunen deltar også i et tilsvarende samarbeid på helseområdet.

Det er diskusjoner rundt hvorvidt Nome og Midt-Telemark kommune skal gå inn K-IKT, Kongsbergregionen IKT- samarbeid (består av 9 kommuner i dag). Endelig avgjørelse er ikke tatt.

Personvern (GDPR)

Kommunens ansvar for forsvarlig håndtering av personopplysninger er regulert av personopplysningsloven.

Kommunen behandler personopplysninger om innbyggere, ansatte og politikere. Kommunen plikter å ha egnede tiltak for å ivareta en forsvarlig behandling av personopplysningene.

Personopplysningene skal beskyttes mot uberettiget innsyn og endringer, men skal være tilgjengelige for de som trenger opplysningene, når de trenger dem.

Manglende etterlevelse av personvernreglene kan ramme kommunens innbyggere og ansatte, og kan medføre overtredelsesgebyr og tap av omdømme for kommunen.

Nome har eget personvernombud og har utarbeidet en personvernerklæring som er tilgjengelig på kommunens nettsider.

Det var forvaltningsrevisjon av kommunens arbeid med personopplysninger i 2022.

Vurdering

Det er generelt økende risiko tilknyttet informasjonssikkerhet, og informasjonssikkerhet og personvern må ivaretas i alle deler av kommunen. Det vil derfor alltid være en viss risiko for svikt. Organisering av IT-virksomheten i større enheter kan bidra til bedre kompetanse og redusert risiko.

IKT blir oppfattet som et kritisk område fra kommunen og temaet er foreslått både fra kontrollutvalg, kommunedirektør og ordfører. Selv om det var en forvaltningsrevisjon om informasjonssikkerhet i 2022, kan kommunen ha god nytte av en ny gjennomgang av internkontroll, tilganger og praksis tilknyttet informasjonssikkerhet/personvern ute i kommunen. En eventuell ny forvaltningsrevisjon bør ta høyde for de funn som ble gjort der. Siden det er kort tid siden forrige forvaltningsrevisjon på området, kan det være hensiktsmessig å gjøre en slik forvaltningsrevisjon sent i perioden.

5.7. Beredskap

Plan- og bygningsloven stiller krav til samfunnssikkerhet i kommunens planlegging. Hensikten med kommunens samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid er å redusere risiko for at kriser inntreffer og sørge for at kriser som likevel oppstår, håndteres på best mulig måte.

Sivilbeskyttelsesloven pålegger kommunene beredskapsplikt. Kommunen skal planlegge beredskapen på bakgrunn av en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap gjennomfører årlige undersøkelser om kommunenes samfunnssikkerhetsarbeid, og Statsforvalteren i Vestfold og Telemark fører tilsyn med alle kommunene i løpet av en valgperiode. Vi har derfor ikke vurdert risiko ved det generelle beredskapsarbeidet i kommunen. Beredskap knyttet til konkrete tjenester kan være aktuelt som

deltema i forbindelse med forvaltningsrevisjon innenfor et tjenesteområde. Vi mener at dette best kan vurderes i forbindelse med bestilling av forvaltningsrevisjon.

Nome kommune har utarbeidet flere virksomhets- og temaspesifikke beredskapsplaner. Kommunen utarbeidet en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse som gjelder fra 2020-2024.

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark gjennomførte tilsyn om ivaretagelse av den kommunale beredskapsplikten i Nome kommune i 2021. I tilsynsrapporten står det at kommunen har gjort mange grep for å jobbe helhetlig og systematisk med samfunnssikkerhet og beredskap. Det ble gitt avvik som senere er lukket. Det er planlagt et nytt tilsyn i 2025.

Vurdering

Vi kjenner ikke til forhold som tilsier at det er særskilt risiko på dette området. Beredskap knyttet til konkrete tjenester kan være aktuelt som deltema i forbindelse med forvaltningsrevisjon innenfor et tjenesteområde. Dette kan eventuelt vurderes i forbindelse med bestilling av forvaltningsrevisjon.

5.8. Personalforvaltning

Et godt arbeidsmiljø er en viktig faktor for å rekruttere og beholde kompetente medarbeidere. Kommunedirektøren har det løpende personalansvaret for den enkelte. Ivaretagelse av et forsvarlig arbeidsmiljø, tiltak for å sikre nødvendig kompetanse, forebygging og reduksjon av sykefravær og reduksjon av ufrivillig deltid er viktige oppgaver i kommunens personalforvaltning.

Kommunens personalforvaltning er lagt under Organisasjon og utvikling. Kommunen har i likhet med andre kommuner i Norge utfordringer med å møte den demografiske utviklingen og innbyggernes behov for velferdstjenester. Kommunen skal derfor jobbe for å beholde relevant arbeidskraft og samtidig bidra til fornyelse av tjenester og arbeidsformer. Kommunen har i 2023 utarbeidet en arbeidsgiverstrategi.

Totalt jobber det 707 ansatte i kommunen. Antallet har vært relativt stabilt de siste årene. Samlet sykefravær var på 8 % i 2023, ned fra 10,6 % i 2022. Årsmeldingen beskriver sykefraværsutvikling, statistikk på meldte avvik, kjønnsbalanse og arbeidet med å fremme heltidskultur. I 2023 var 38,2 % av de ansatte i deltidsstilling. 87 % av disse var kvinner. I årsmeldingen står det at ufrivillig deltid og heltidskultur har vært et fokusområde de siste årene.

Vurdering

Høy andel fratredelse, vakanser og sykefravær kan være indikasjoner på dårlig arbeidsmiljø. Høy andel deltidsansatte kan være indikasjon på høy andel ufrivillig deltid. Ufrivillig deltid kan gi risiko for økonomiske utfordringer for arbeidstaker, at kommunen paradoksalt nok ikke får dekket sitt behov for arbeidskraft, utfordringer med likestilling og kvalitet på tjenestene. Vi har fått innspill fra kontrollutvalg og kommunedirektør om å gjøre forvaltningsrevisjon på vold og trusler mot ansatte og kommunens oppfølging av sykefravær.

Nome har, i likhet med mange andre kommuner, utfordringer på flere av disse forholdene. I tillegg har kommunen rekrutteringsutfordringer som sammen med turn-over vil kunne slå særlig negativt ut på enkelte tjenesteområder. Dette er omtalt nærmere under de enkelte tjenesteområdene.

Likestilling og diskriminering

Ifølge likestillings- og diskrimineringsloven skal kommunen arbeide aktivt og målrettet for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Kommunen skal sikre universell utforming av kommunens alminnelige funksjoner og digitale løsninger og informasjon som er rettet mot brukere. Kommunen har utarbeidet en tilgjengelighetserklæring for kommunens digitale løsninger. Erklæringen ligger tilgjengelig på kommunens nettsider. Den viser brudd på 6 av 48 krav.

Kommunen skal redegjøre for arbeidet med likestilling og mot diskriminering i årsrapport, i årsberetning eller i et annet offentlig tilgjengelig dokument. I kommunens årsberetning er likestilling og diskriminering omtalt i eget avsnitt. Her er relevant lovverk, lønnsstatistikk i kommunen og relevante kommunale dokumenter beskrevet.

Vurdering

Vi kjenner ikke til forhold som tilsier at det er særskilt risiko på dette området.

5.9. Anskaffelser

Reglene om offentlige anskaffelser skal bidra til effektiv bruk av samfunnets ressurser, og at det offentlige opptre med integritet, slik at allmennheten har tillit til at offentlige anskaffelser skjer på en samfunnstjenlig og bærekraftig måte. Kommunen skal ha tiltak for å motvirke sosial dumping, ivareta miljøhensyn og motvirke brudd på menneskerettighetene. Fra 1.1.2024 er kravet om å ivareta miljøhensyn ved anskaffelser skjerpet.

Anskaffelser over en viss verdi skal kunngjøres og gjennomføres i samsvar med regulerte prosesser. KOFA kan ilegge gebyr for ulovlige direkteanskaffelser. Reglene er komplekse og strenge, men gir likevel kommunen stort handlingsrom til å legge til rette for at lokale bedrifter kan delta i konkurransen om oppdragene.

Nome inngår som en av kommunene i Telemark innkjøps samarbeid⁵. Midt-Telemark kommune er kontorkommune. Kommunen har utarbeidet innkjøpsreglement.

Det var en forvaltningsrevisjon av offentlige anskaffelser i 2019. Her så vi på om kommunen legger til rette for lokale leverandørers deltakelse i offentlige konkurranser og ivaretagelse av samfunnsansvar i anskaffelser.

Det var en forenklet etterlevelseskontroll av offentlige anskaffelser (rammeavtaler og konkurranser) i 2020. Revisor fant mangler ved 4 av 8 kontrollerte anskaffelser i 2019. Avvikene gjaldt

⁵ Følgende kommuner deltar i samarbeidet: Kviteseid, Nissedal, Nome, Midt-Telemark, Seljord, Vinje og Tokke.

manglende utarbeidelse av protokoller som skal dokumentere viktige forhold og beslutninger ved gjennomført konkurranse.

Vurdering

Det har ikke vært forvaltningsrevisjon om anskaffelser i forrige periode. Reglene om offentlige anskaffelser er komplekse og strenge, og det er lett å trå feil, og vi mener generelt at det jevnlig bør gjennomføres forvaltningsrevisjon om dette temaet. Deltakelse i et innkjøpssamarbeid kan redusere noen risikoer, men det kan likevel være risiko for at kommunen ikke har tilstrekkelige tiltak og praksis for å gjøre bærekraftige anskaffelser i samsvar med gjeldende krav. Det kan også være risiko knyttet til manglende bruk av rammeavtaler og oppfølging av kontraktsvilkår. Vi mener det kan være hensiktsmessig å gjøre en forvaltningsrevisjon om anskaffelser.

5.10. Vertskommunesamarbeid

Vertskommunesamarbeid er regulert av kommuneloven § kapittel 20. Det skal inngås avtale mellom de samarbeidende kommunene, som bla. skal regulere økonomiske forhold og avklare hvilken myndighet og oppgaver som skal legges til vertskommunen og vertskommunesamarbeidet. Ved vertskommunesamarbeid delegeres kommunens myndighet til vertskommunen.

Nome deltar flere i vertskommunesamarbeid, se liste i vedlegg. Flere av samarbeidene gjelder større tjenesteområder. De fleste vertskommunesamarbeidene har Nome sammen med Midt-Telemark. Både barnevern, sosialtjeneste, PPT og landbruk forvaltes av Midt-Telemark kommune, med Nome som samarbeidskommune.

Vurdering

Det kan generelt være risiko knyttet til organisering, drift og økonomiske forhold i vertskommunesamarbeid, og risiko knyttet til om avtaler følges opp. Vi har fått innspill om forvaltningsrevisjon om kommunens vertskommunesamarbeid med Midt-Telemark om barnevern, PPT og økonomisk sosialhjelp. En slik forvaltningsrevisjon kan se på oppfølging av slike avtaler og at både avtalene og kostnadsfordelingsprinsippene blir undersøkt. Vi mener at det kan være hensiktsmessig med en forvaltningsrevisjon om dette temaet.

5.11. Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon

Tema	Vinkling/kommentar
Etikk og habilitet	Kommunens arbeid med etisk refleksjon og ytringsklima
Arkiv og dokumentasjon	Journalføring og arkivdanning. Kan kombineres med åpenhet og innsyn
IKT	Bør ta utgangspunkt i funn gjort i tidligere rapport om IKT. Bør komme sent i perioden
Anskaffelser	Gjennomføring av enkeltanskaffelser og bruk av rammeavtaler
Oppfølging av vertskommunesamarbeid	Avtaler, styring, rapportering og kostnadsfordeling

6. Kommunalområde Helse og omsorg

Kommunalområdet består av de tre virksomhetsområdene Helse, Institusjonstjenester og Hjemmetjenesten.

Kommunen skal sørge for at alle personer som oppholder seg i kommunen får tilbud om nødvendige helse- og omsorgstjenester, uavhengig av alder eller diagnose. Dette omfatter alle pasient- og brukergrupper, herunder personer med somatisk eller psykisk sykdom, skade eller lidelse, rusmiddelproblem, sosiale problemer og/eller nedsatt funksjonsevne.

Tjenestene skal være forsvarlige. God internkontroll er viktig for å sikre forsvarlige tjenester. Kommunen må planlegge, gjennomføre, evaluere og korrigere tjenestene for å sikre et systematisk arbeid med blant annet kvalitetsforbedring og pasient- og brukersikkerhet.

Det kan være krevende å få tilstrekkelig og riktig bemanning innenfor helse- og omsorgssektoren. Kostnadene ved innleie fra vikarbyrå er ca. 2,5 ganger så høy som kostnadene ved å bruke fast ansatte. Manglende kompetanse og omfattende vikarbruk kan også ha betydning for kvaliteten i tilbudet.

Pasient/brukers rett til helse- og omsorgstjenester følger først og fremst av helse- og omsorgsloven og pasient- og brukerrettighetsloven, men også annet regelverk er relevant.

Nome kommune har utarbeidet kommunedelplan for Helse og Omsorg 2019-2028. Det er utarbeidet en handlingsplan som følger opp kommunedelplanen.

Kommune har utarbeidet dokumentet Leve Hele Livet i Nome 2021-2031 hvor temaet er eldreomsorg. Dokumentet er forankret i kommunedelplanen og inneholder flere innsatsområder med tilhørende tiltak og tidsramme.

Kommunen utarbeidet en demensplan 2020. Denne gjaldt for perioden 2016-2020. Planen er ikke fornyet.

6.1. Tildeling og koordinering

Helse- og omsorgstjenester er ofte av stor betydning for pasient, bruker og pårørende. God saksbehandling og pasient-/brukermedvirkning er viktig for å sikre rett tildeling og utforming av tjenester. Hensiktsmessig organisering av enheten som står for tjenestetildelingen, gode rutiner og relevant kompetanse er avgjørende forutsetninger for å få til en forsvarlig saksbehandling.

Nome kommune vil i 2024 etablere et tjenestekontor som blant annet skal saksbehandle søknader om helse- og omsorgstjenester. Kommunen har som mål at etableringen skal bidra til økt kompetanse og kvalitet i saksbehandlingen. Tildeling av sykehjemsplass i dag gjøres av et eget inntaksteam bestående av avdelingsleder i hjemmesykepleien i Lunde og Ulefoss, avdelingssykepleier ved Nome sjukeheim, fysioterapeut og tilsynslege.

Kommunen har en koordinerende enhet som har ansvar for blant annet helhetlig tjenestetilbud og brukere med rett til individuell plan.

Vurdering

Kommunen har fram til nå ikke hatt et felles tjenestekontor som koordinerer og samordner saksbehandling av helse- og omsorgstjenester. Kommunen skal i 2024 etablere et slikt kontor. Det kan være risiko knyttet til en slik samordningsprosess, og det er tidligere ikke gjennomført forvaltningsrevisjon om tildeling av tjenester. Tildeling av helse- og omsorgstjenester er et sentralt forvaltningsrettslig område som både har betydning for rettigheter og tjenestenivå til brukere, og for kommunens ressursbruk. Vi mener det kan være hensiktsmessig å gjennomføre en forvaltningsrevisjon på temaet. En slik forvaltningsrevisjon bør komme sent i perioden.

6.2. Hjemmetjenester

Kommunen er ansvarlig for å tilby helsetjenester i hjemmet. Helsetjenester i hjemmet er alle former for planlagte kommunale helsetjenester som ytes hjemme hos pasienten eller med utgangspunkt i pasientens hjem. Eksempler på helsetjenester som kan ytes i hjemmet, er hjemmesykepleie, ergoterapi og fysioterapi.

Nome kommune har en høyere andel innbyggere over 80 år som mottar hjemmetjenester enn gruppegjennomsnitt og landsgjennomsnitt. Andelen har imidlertid gått noe ned fra 2022 til 2023. Andelen innbyggere under 66 år som mottar hjemmetjenester er betydelig høyere i Nome, og har økt fra 53 % til 60 % fra 2022 til 2023.

Kommunen har behov for å lage tjenestebeskrivelser, og ser at etablering av disse vil kunne medføre en omprioritering av hva slags tjenester som skal tilbys brukerne. Fram til i dag har det vært praksis at ansatte har gitt ulike typer serviceoppgaver, og dette kan ha gått på bekostning av helsetjenester og praktisk hjelp.

Hjemmetjenesten har for få biler til å følge opp brukere og pasienter i kommunen.

Kommunen har generelt en utfordring med å skaffe tilstrekkelig personell til å utføre helse- og omsorgsoppgaver. Denne utfordringen gjelder også innen hjemmetjenester.

Vurdering

Økningen i antall eldre og utfordringen med å ha nok kvalifisert personell, gjør at det er risiko knyttet til ressursbruk og om kommunen kan tilby forsvarlige hjemmetjenester fremover.

Mangel på tjenestebeskrivelser og fram til nå, spredt saksbehandling av helse- og omsorgssøknader, kan medføre risiko for at tjenestenivået ikke er der kommunen ønsker. Det medfører også økt risiko for at saksbehandlingen blir tilfeldig, og at det er sprik i hva slags tjenester som tilbys. Vi mener det kan være hensiktsmessig å gjøre en forvaltningsrevisjon av tildeling av helse- og omsorgstjenester. En slik forvaltningsrevisjon bør komme sent i perioden, etter at tjenestekontoret er etablert.

6.3. Institusjoner/boliger

Pasient eller bruker kan ha rett til opphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester. Dette kan være omsorgsbolig (tilrettelagt for heldøgntjenester), sykehjem, barnebolig, avlastningsbolig og botilbud for rusavhengige.

For grupper med særskilte behov er det formulert spesifikke mål fra nasjonalt hold. Personer med utviklingshemming skal unngå institusjonslignende boalternativer, personer med funksjonsnedsettelse bør få universelt utformede boliger sentralt, og ingen unge personer med omfattende behov for hjelp skal få sitt tilbud på sykehjem. Det er estimert at behovet for plasser til beboere som har behov for heldøgns omsorgstilbud, vil kunne øke med om lag 20 prosent eller 13.000 plasser (på nasjonalt nivå) fram til 2030.

Kommunen tilbyr institusjonsplass på Nome sjukeheim. Sykehjemmet har 71 pasientrom og tilbyr

- langtidsplass
- korttidsplass
- avlastningsopphold
- aktivitetstilbud på dag
- avdeling for aldersdemente

Andelen innbyggere over 80 år i Nome med institusjonsopphold har gått ned fra 2022 til 2023, men ligger over landsgjennomsnitt.

Utgifter per oppholdsdøgn er lavere enn landsgjennomsnitt. Legetimer per beboer er lavere i Nome enn landsgjennomsnitt. Andel brukerretnede årsverk i omsorgstjenesten m/ helseutdanning er høyere enn landsgjennomsnittet.

Kommunen har store utfordringer med bemanning. Det ble i 2023 iverksatt en bonusordning for sykepleiere som jobber natt. Ordningen går over tre år. I 2023 hadde institusjonstjenester et merforbruk på kr. 2,4 mill. kroner. Mye av dette er relatert til merkostnader for rekruttering av sykepleiere via vikarbyrå.

Vurdering

Stram økonomi og bemanningsutfordringer gir risiko ved ressursbruk, og for at kvaliteten på tjenestene ikke er forsvarlig. En forvaltningsrevisjon kan se på kvaliteten i tjenestene. Tema kan blant annet være faktisk bemanning vs. planlagt bemanning, oppfyllelse av verdighetsgarantien, evaluering av tjenester med mer.

6.4. Dagtilbud til hjemmeboende med demens

Kommunen skal tilby dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens.

Dagaktivitetstilbudet skal bidra til å ivareta deltakerens funksjoner i dagliglivet, fremme livskvalitet og forebygge/reducere isolasjon og ensomhetsfølelse. I tillegg vil dagaktivitetstilbudet kunne innebære avlastning og støtte til pårørende.

Nome kommune har to dagtilbud for demente, to dager i uka på Ulefoss, Ringsevja og fire dager i uka på Nome sjukeheim.

Vurdering

Vi er ikke kjent med forhold som tilsier at det er særskilt risiko på dette området.

6.5. Psykisk helse og rus

Psykisk helse

Kommunene har en sentral rolle i å identifisere, utrede, behandle og følge opp personer med psykiske lidelser. Mange kommuner mener at psykisk helse er deres største folkehelseutfordring og at de mangler kunnskap om tiltak, verktøy og metoder som de kan ta i bruk.

Nome kommune har en egen avdeling for psykisk helsearbeid. Avdelingen er lokalisert til Ringsevja bo- og aktivitetssenter i Ulefoss.

Nome kommune har flere psykiatriske sykepleiere og ansatte med videreutdanning i psykisk helsearbeid i forhold til antall innbyggere, enn sammenligningskommunene.

Rusomsorg

Kommunene skal jobbe helsefremmende og forebyggende på rusfeltet. Personer med rusmiddelrelaterte problemer har rett til verdige liv med god tilgang på behandling og oppfølging og deltakelse i arbeid og meningsfull aktivitet. Tjenestene som gis skal være tilgjengelige, helhetlige, koordinerte og individuelt tilpassede. Innenfor rusomsorgen er det behov både for forebyggende arbeid og tiltak knyttet til behandling. Det er en klar sammenheng mellom psykiske problemer og lidelser og rusmiddelbruk og rusbrukslidelser. Dette er et område med behov for koordinering internt i kommunen og mellom kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten.

Nome kommune har betydelig lavere utgifter til tilbud til personer med rusproblemer enn landsgjennomsnittet.

Kontrollutvalget har i løpet av forrige periode fått en muntlig orientering fra administrasjonen om kommunens arbeid med rus og psykisk helse.

Vurdering

Vi er ikke kjent med forhold som tilsier at det særskilt risiko på disse områdene.

6.6. Fastlegeordningen, legevakt og akuttberedskap

Kommunen har ansvar for at det finnes tilbud om legehjelp, det vil si både fastlege, legevakt og akuttberedskap, til kommunens innbyggere og de som midlertidig oppholder seg i kommunen.

Alle seks fastlegehjemlene i kommunen er besatt, men det er likevel ikke ledige plasser på legelistene i kommunen. Dette skyldes det at det er fullt på legelistene i nabokommunene, samt økt bosetting av flyktninger.

Nome kommune deltar i interkommunal legevakt, sammen med Skien (vertskommune), Drangedal og Siljan. Legevakten har i flere år hatt utfordringer med bemanning, men dette er noe bedret i 2023. Det har vært et merforbruk på cirka 6-7 millioner kroner på legevakt, noe som gir ekstra utgifter for Nome på cirka 500 000,- kroner.

Det ble i løpet av 2023 etablert ny samarbeidsavtale for legevaktsamarbeidet, noe som førte til en annen finansieringsordning. Ordningen vil gi økte utgifter for Nome kommune.

Vurdering

Vi er ikke kjent med forhold som tilsier at det er særskilt risiko på dette området.

6.7. Helsestasjon, skolehelsetjeneste, svangerskap- og barseloppfølging

Kommunen skal tilby helsestasjons- og skolehelsetjeneste for barn og ungdom mellom 0 og 20 år, gravide og barsel. Tilbudet skal fremme psykisk og fysisk helse, gode sosiale og miljømessige forhold og forebygge sykdommer og skader.

Studier viser at den psykiske helsen til barn (over ti år) og unge ser ut til å ha blitt dårligere under pandemien. På nasjonalt nivå har det vært rekordmange henvisninger til BUP/BUPA.⁶

Forekomsten av spiseforstyrrelser ser også ut til å ha økt. Helsestasjonen har ansvar for Rask psykisk helsehjelp, som er et korttidstilbud for personer med milde psykiske eller ruslidelser.

Nome kommune har organisert helsestasjon, skolehelsetjeneste, svangerskap- og barseloppfølging i enheten Helsetjenester, sammen med enkelte andre tjenesteområder.

I 2023 ble det opprettet to fagledere ved helsestasjon/skolehelsetjenesten. Totalt har helsestasjonen fulgt opp 334 barn med foresatte i 2023.

Antall årsverk i skolehelsetjenesten/helsestasjonen i forhold til innbyggere 0-20 år, har fra 2022 til 2023 gått noe opp i Nome kommune. Kommunen har lavere bemanning for disse tjenestene enn sammenlignbare kommuner. I 2023 har det vært mange nyansettelser og behov for å gjøre enkelte omorganiseringer.

Helsestasjonen tilbyr oppfølging fra fødsel til barnet er 5 år. KOSTRA-tall viser at kommunen bruker færre ressurser til å følge opp barn enn sammenligningskommunene.

Vurdering

Det er generelt økt risiko og press på forebyggende arbeid overfor barn og unge. Forebyggende arbeid er også delvis omtalt i avsnitt 8.5 om samhandling, forebygging og utenforskap.

⁶ Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk/avdeling ved sykehus.

6.8. Personlig assistanse, herunder praktisk bistand/opplæring, støttekontakt og hjelpemidler til hjemmet

Kommunen er ansvarlig for å tilby personlig assistanse, herunder praktisk bistand og opplæring og støttekontakt. Dette omfatter hjelp til egenomsorg, personlig stell og personrettet praktisk bistand.

Praktisk bistand kan gis gjennom brukerstyrt personlig assistanse (BPA). BPA er rettet mot personer med langvarig og stort behov for personlig assistanse. Formålet med BPA er at personer med funksjonsnedsettelse skal kunne leve et så aktivt og selvstendig liv som mulig. Det er estimert at ca 14 000 nordmenn har rett til BPA.

Kommunen skal sørge for formidling av nødvendige hjelpemidler og for å tilrettelegge miljøet rundt den enkelte pasient og bruker. Kommunens sørge-for-ansvar gjelder uavhengig av behovets varighet.

Vurdering

Kommunen gir informasjon om BPA på sine nettsider. Ut over det er vi ikke kjent med forhold som tilsier at det er særskilt risiko for disse tjenestene.

6.9. Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon

Tema	Vinkling/kommentar
Tjenestekontoret	Tildeling av helse og omsorgstjenester. Bør komme sent i perioden.
Kvalitet i sykehjem	Faktisk bemanning vs planlagt bemanning, evaluering av helsehjelp, oppfyllelse av verdighetsgarantien

7. Velferd

Vi har samlet omtale av sentrale tema innenfor velferd i dette kapittelet, selv om noen av oppgavene er organisert under andre kommunalområder.

7.1. Sosialhjelp

Formålet med sosialtjenesteloven er å bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet, herunder at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet. Utsatte barn og unge og deres familier skal få et helhetlig og samordnet tjenestetilbud.

Kommunen skal ha kunnskap om innbyggernes levekår, finne forebyggende tiltak og tilby tjenester som skal bidra til sosial trygghet og bedre levekår for økonomisk vanskeligstilte.

For personer med behov for økonomisk sosialhjelp er det viktig å få en rask tilbakemelding fra kommunen. Lang saksbehandlingstid/mange klagesaker kan indikere risiko ved saksbehandlingen.

Kommunen skal stille vilkår om aktivitet ved tildeling av økonomisk stønad til personer under 30 år, med mindre tungtveiende grunner taler mot det. Dersom ikke kommunen følger opp aktivitetsplikten i tilstrekkelig grad vil det kunne bidra til unødvendige sosialhjelpsutbetalinger. I flere tilsyn har Statsforvalteren avdekket at kommuner ikke sikrer at vilkår om aktivitetsplikt brukes i tråd med lovkravet.

Nome kommune har felles NAV-kontor sammen med Midt-Telemark hvor Midt-Telemark er vertskommune. I 2023 hadde kommunen 264 mottakere av sosialhjelp mot 194 året før. 30 % forsørget barn under 18 år. Andelen barnefamilier har økt fra 43 i 2022 til 78 i 2023. Antall langtidsmottakere økte fra 99 i 2022 til 112 i 2023.

Sosialtjenesten har i 2023 hatt et betydelig merforbruk på drift og tjenester.

Det er opprettet avdelingskontor i Nome og kontor/kundemottak på Akkerhaugen.

Vurdering

Siden Midt-Telemark er vertskommune er det kontrollutvalget i Midt-Telemark som har innsynsrett i disse tjenestene.

Avsnitt 5.10 handler om vertskommunesamarbeid med Midt-Telemark. Sosialtjenesten er et av temaene som kan inngå i en slik forvaltningsrevisjon.

7.2. Barn i lavinntektsfamilier

Kommunen har et ansvar for å forebygge sosiale problemer og bedre levekårene for vanskeligstilte. Kommunen har derfor en viktig rolle i arbeidet med barnefattigdom. Ansvaret kommunen har, er først og fremst regulert i barnevernsloven og sosialtjenesteloven.

Alle velferdstjenestene skal vurdere barnets beste. De senere årene har Arbeids og velferdirektoratet hatt flere prosjekt for å styrke barneperspektivet i arbeidet ved NAV-kontorene. Barneperspektivet innebærer at barnas behov skal vurderes og ivaretas særskilt når NAV følger opp foreldrene. Det er viktig med et godt samarbeid mellom NAV og andre aktuelle tjenester.

Nome kommune ligger over landsgjennomsnittet på indikatorer for barnefattigdom. Når det gjelder tiltaket «ALLEMED⁷» så scorer Nome bedre enn både fylket og landsgjennomsnittet. Scoren

⁷ ALLEMED er en arbeidsmodell og et gratis nasjonalt verktøy som skal bidra til å inkludere barn og unge i fritidsaktivitet, uavhengig av familiens økonomi. Verktøyet brukes til å skape diskusjon og finne løsninger på hva man kan gjøre for å få alle med.

indikerer at kommunen har kommet godt i gang med å inkludere alle barn og unge i fritidsaktiviteter.

Vurdering

Det er en generell risiko for at en ikke sikrer godt nok samarbeid om tjenester til barn i lavinntektsfamilier. Se også punkt 8.5.

7.3. Boligsosialt arbeid

Lov om kommunenes arbeid på det boligsosiale feltet trådte i kraft 01.07.23. Formålet med loven er å forebygge boligsosiale utfordringer og å bidra til at vanskeligstilte på boligmarkedet skal få bistand til å skaffe seg og beholde en egnet bolig. Kommunen skal sørge for samordning og samarbeid på tvers av sektorer. Videre skal kommunen ha oversikt over behovet for både ordinære og tilpassede boliger for vanskeligstilte på boligmarkedet og ha mål og strategier for det boligsosiale arbeidet.

Kommunen har utarbeidet en boligsosialplan som gjelder for 2015-2019. I årsmelding for 2023 står det at man skal behandle boligsosial plan våren 2023.

Kommunen disponerer totalt 252 kommunale boliger. Antall husstander som mottar bostøtte er 197, hvorav 30,2% var barnefamilier.

Antall husstander med statlig bostøtte fra Husbanken per 1000 innbygger er høyere i Nome enn landsgjennomsnitt og kommunegruppesnitt.

En undersøkelse publisert i mai 2023 viser at nesten 9 av 10 kommuner mangler kommunale boliger.⁸ Behovet for boliger gjelder særlig til flyktninger og personer med helseutfordringer knyttet til rus og/eller psykisk helse.

Kommunen disponerer og vedlikeholder eiendom som eies av to boligstiftelser. I en forvaltningsrevisjon av eiendomsforvaltning i 2021 anbefalte vi kommunen å vurdere å klargjøre roller, ansvar og risiko i for eksempel avtaler mellom kommunen og boligstiftelsene.

Vurdering

Det er en generell risiko knyttet til om kommunen har en oversikt over boligbehovet, som kan fungere som grunnlag for kommunens planstrategi. Det er også en generell risiko knyttet til fungerende samarbeid mellom så mange sektorer både innenfor og utenfor kommunen som er involvert i det boligsosiale arbeidet. Vi har ikke informasjon som tilsier særskilt risiko på dette området, og anbefaler ikke forvaltningsrevisjon om temaet nå.

⁸ Undersøkelsen er gjennomført av Bovel, Senter for velferds- og arbeidslivsforskning ved OsloMet Vestfold og Telemark revisjon IKS

7.4. Flyktninger og innvandring

I 2020 kom det en ny integreringslov som regulerer introduksjonsprogrammet (den tidligere introduksjonsloven ble opphevet). Formålet med loven er at innvandrere tidlig integreres i det norske samfunnet og blir økonomisk selvstendige. Kommunen har ansvar for å tilby opplæring i norsk og samfunnsfag både til innvandrere og asylsøkere i mottak, samt introduksjonsprogram for innvandrere 18 – 55 år med oppholdstillatelse og som er bosatt i kommunen etter avtale med integreringsmyndighetene.

Tallet på flyktninger har økt de siste årene og presset på kommunenes tjenester forventes å være høyt. Økningen er en følge av krigen i Ukraina.

Nome voksenopplæring og flyktingtjeneste ble samorganisert høsten 2019, og har lokaler på Nome videregående skole. Totalt jobber 26 ansatte på de tre områdene: Voksenopplæring, introduksjonsprogram og flyktingtjeneste.

Kommunen driver et statlig asylmottak på Dagsrud.

I 2024 ble Nome kommune anmodet om å ta imot 60 flyktninger. Kommunen vedtok å bosette 30 flyktninger, men vil vurdere å øke bosettingen til ca. 60 dersom de opplever at kommunen har tilstrekkelig kapasitet. I 2023 bosatte kommunen 65 flyktninger. I årsmeldingen står det at kommunen opplever utfordringer med flyktninger/innvandrere som har utfordringer med å skaffe seg jobb, ofte på grunn av manglende norskkunnskaper.

Kommunen har siden 2021 deltatt i prosjektet «Felles innsats for rask integrering», som er finansiert av Statsforvalteren. Formålet er å utvikle nye metoder og rutiner i samarbeidet mellom NAV og Nome Voksenopplæring og Flyktingtjeneste. Målsettingen er at familier som kommer til kommunene som flyktninger, så raskt som mulig skal bli selvforsørget og integrert i lokalmiljøet. I 2023 har det vært flere samlinger som har resultert i felles strukturer og aktiviteter rettet mot målgruppa.

I følge kommunens årsmelding krever bosettingen av flyktninger mye koordinering, samarbeid og målrettet innsats fra flyktingtjenesten. Stor økning i antall mottatte flyktninger gjør det krevende å sikre god kvalitet i alle ledd.

Kommunen vedtok en integreringsplan i 2023.

Vurdering

Det kan generelt være risiko for at kommuner som har asylmottak ikke får gitt nødvendig norskopplæring, og dessuten for at en ikke får gitt norskopplæring til bosatte innvandrere og at opplæringen i norsk og introduksjonsprogram ikke har god nok kvalitet. En eventuell forvaltningsrevisjon kan se på både innhold i programmet, grad av gjennomføring og overgang til arbeid og utdanning.

7.5. Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon

Tema	Vinkling
Flyktningsarbeid	Innhold og gjennomføring av introduksjonsprogram

8. Kommunalområde Oppvekst

8.1. Barnehage

Kommunen har mange oppgaver på barnehageområdet. Kommunen skal blant annet sørge for plass til alle barn med rett til barnehageplass, drifte egne barnehager i samsvar med gjeldende krav, godkjenne barnehager, yte tilskudd til private barnehager, samordne opptak, drive veiledning og føre tilsyn både etter barnehageloven og etter forskrift om miljørettet helsevern i skoler og barnehager.

Fra 1. januar 2021 fikk barnehagene en undersøkelsesplikt og en aktivitetsplikt i arbeidet med å sikre barnehagebarn et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (tilsvarende plikter som skolene).

Barnehagene skal ivareta barnas behov, og skal være oppmerksom på om barnet kan ha rett på spesialpedagogisk hjelp eller et individuelt tilrettelagt tilbud. Barnehagen skal gi hjelp i tråd med vedtak om spesialpedagogisk hjelp og tilrettelagte tilbud.

Nome kommune har seks barnehager og totalt 46 barn i barnehage. Fra 2022 til 2023 har andel barnehagelærere i forhold til grunnbemanning i prosent økt fra 48 % til 54 %. Alle barnehagene oppfyller pedagognormen. Samtidig viser tall fra KOSTRA at kommunen har fått betydelig høyere driftsutgifter til barnehage per innbygger fra 2022 til 2023 og ligger klart høyere enn landsgjennomsnitt og kommunegruppesnitt. Dette kan dels skyldes at antall barn i barnehager har falt fra 298 barn i 2022 til 261 barn i 2023. Kommunen oppfyller pedagognormen for alle barnehagene i 2023.

I følge kommunens årsberetning opplever kommunen det som utfordrende å følge opp ulike nasjonale føringer for kvalitetsutviklingen i barnehage og skole. I 2023 har kommunen hatt fokus på arbeidet med *Laget rundt barn og unge*, som er et tiltak som legger opp til tverrfaglig samarbeid.

I foreldreundersøkelsen 2023 er Nome kommunes gjennomsnittlige score lik fylkessnitt og landsgjennomsnitt.

Kommunen har ikke gjennomført egentilsyn av barnehagene sine i 2022 og i 2023.

Det er ikke gjennomført statlig tilsyn de siste årene.

Det ble gjennomført en forvaltningsrevisjon i 2023 hvor vi undersøkte kommunens arbeid for å sikre tidlig innsats i barnehage og skole.

Vurdering

Krav til arbeid med psykososialt miljø i barnehagene er relativt nytt, noe som gir en generell risiko for at barnehagene ikke får fulgt opp kravene i praksis. Andre områder med risiko kan være, risiko for at rett til spesialpedagogisk hjelp og rett til et individuelt tilrettelagt tilbud ikke blir ivaretatt og at kommunen ikke ivaretar sitt ansvar som barnehagemyndighet (bl.a. tilsynsplikter og tilskudd).

8.2. Grunnskole og SFO

Grunnskole

Kommunen har ansvaret for grunnskoleopplæringen. Kommunen skal sørge for at opplæringen tilpasses evnene og forutsetningene til den enkelte elev. Det er krav til kompetanse og bemanning i skolen og antall elever per lærer (lærernorm).

Ny opplæringslov gjelder fra 1. august 2024. Den styrker og etablerer nye plikter for kommunen, f.eks.:

- tilgang på vikarer ved vanlig og forventet fravær
- forebygge og følge opp bekymringsfullt fravær
- sette i verk tiltak ved kjennskap eller mistanke om mobbing, vold, diskriminering og trakassering
- endringer i reglene om spesialundervisning
- rett til medvirkning og skoledemokrati lovfestet
- tilsyn med privat grunnskoleopplæring i hjemmet.

Nome kommune har 62 lærere (65 årsverk) og 26 assistenter og annet personale i elevrettet arbeid. Antall elever i 2023 var 670, hvorav 454 på 1.-7. trinn og 216 på 8.-10. trinn.

Nome kommune har omtrent samme gjennomsnittlige grunnskolepoengsum som landsgjennomsnittet. Fravær i skolen er lavere og alle elever som gikk ut av grunnskolen i 2023 gikk direkte over til videregående opplæring.

Antall timer til spesialundervisning per elev har økt betydelig fra 2022 til 2023, men er fortsatt lavere enn landsgjennomsnitt og kommunegruppesnitt. Andel elever som får spesialundervisning er også høyere enn gjennomsnittet.

Kommunen bruker en mindre andel av sine driftsbudsjetter på skole enn sammenlignbare kommuner. Driftsutgifter til skole per innbygger (6-15 år) er lavere enn sammenlignbare kommuner.

Kommunen har i skoleåret 2023/24 styrket lærertettheten i ordinær undervisning, men lærernormen er i snitt lavere enn fylkesgjennomsnittet.

Kommunen har et merforbruk for Oppvekst på kr 2,5 millioner kroner. Årsberetningen relaterer merforbruket i hovedsak til behovet for å styrke bemanningen innenfor skole og for å ivareta elever med særlige utfordringer. Det har i tillegg vært et høyt vikarbehov grunnet høyt sykefravær.

I 2023 var det forvaltningsrevisjon av kommunens arbeid med å sikre tidlig innsats i barnehage og skole.

Statsforvalter vil gjennomføre et tilsyn med grunnopplæring i 2024.

I elevundersøkelsen blir elevene spurt om de opplever mobbing på skolen. Grunnet skjerming fra Utdanningsdirektoratet får man begrenset informasjon om resultatet. Ifølge kommunedirektør er håndtering av mobbesaker og vold og trusler mot lærere og ansatte i skolen et krevende område. Kommunedirektør og administrativ ledelse foreslår at det gjennomføres forvaltningsrevisjon på disse temaene.

Vurdering

Skolebarns opplevde skolemiljø er et viktig tema innen grunnskole. Vi mener at det er risiko på dette området. Risiko kan være knyttet både til saksbehandlingen, aktivitetsplikten og iverksetting av tiltak for å hindre nye tilfeller. Vi mener det kan være hensiktsmessig å gjøre en forvaltningsrevisjon av kommunens arbeid med å sikre et godt skolemiljø. En slik forvaltningsrevisjon vil også kunne inkludere arbeidet med å forebygge og følge opp tilfeller av vold og trusler mot ansatte i skolen. En forvaltningsrevisjon om skolemiljøet kan også inkludere SFO.

Skolefritidsordning (SFO)

Kommunen skal tilby SFO til alle som ønsker det. Ordningene skal ha vedtekter, og elever i SFO skal sikres et godt fysisk og psykososialt miljø. Kravene til skolemiljø gjelder også for SFO. Rammeplan for SFO skal styrke kvaliteten på innholdet i SFO-tilbudet.

SFO kan bidra til å utjevne sosiale forskjeller og bidra til bedre inkludering av minoritetspråklige barn. Det er innført flere tiltak for å sikre deltakelse og god kvalitet, bl.a. moderasjonsordninger for barn i lavinntektsfamilier.

SFO kan finansieres med foreldrebetaling, med nasjonalt bestemte moderasjonsordninger.

Nome har 182 barn i kommunal og privat SFO. Andelen barn 6-9 år som går i SFO har noe lavere enn landsgjennomsnitt, men høyere enn kommunegruppesnitt. Andelen har økt fra 2022 til 2023.

Vurdering

Det kan være risiko for at barn med spesielle behov ikke får ivaretatt disse tilstrekkelig på SFO. Videre kan det være risiko for at kravene til skolemiljø ikke følges godt nok i SFO eller at kvaliteten

i SFO-tilbudet i kommunen varierer fra skole til skole. En undersøkelse av kommunens arbeid med å ivareta elevenes rett til trygt og godt skolemiljø, kan omfatte SFO.

8.3. Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)

Hver kommune skal ha en pedagogisk-psykologisk tjeneste, eventuelt i samarbeid med andre kommuner. PPT skal hjelpe barnehager og skoler i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for barn/elever med særlige behov.

I ny opplæringslov, som trer i kraft 1. august 2024, tydeliggjøres kravet om at PPT skal bistå i det forebyggende arbeidet og med tidlig innsats. Det er igangsatt et prosjekt for å heve kompetansen innenfor spesialpedagogikk og inkluderende praksis i barnehager, skoler og PPT (kompetanseløftet). Et av målene er at alle barn og unge opplever et godt tilpasset og inkluderende tilbud i barnehage og skole.

Barn under opplæringspliktig alder har rett til spesialpedagogisk hjelp dersom de har særlige behov for det.

Nome kommune har organisert PP-tjenesten i et vertskommunesamarbeid med Midt-Telemark. Det er Midt-Telemark som er vertskommune for samarbeidet. I 2023 fikk 7 barn i Nome spesialpedagogisk hjelp.

Vurdering

Det er kontrollutvalget i Midt-Telemark som har innsynsrett i vertskommunen. Avsnitt 5.10 handler om vertskommunesamarbeid med Midt-Telemark. PPT er et av områdene som kan inngå i en slik forvaltningsrevisjon.

8.4. Barnevernstjenesten

Hovedoppgaven til barneverntjenesten er å sikre at barn og unge får trygge oppvekstvilkår, og at de som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid.

Barneverntjenesten skal ivareta en sårbar gruppe som ikke alltid kan ivareta egne behov og ønsker. Det er derfor særlig viktig at barneverntjenesten har tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å fatte riktige vedtak og ha tilstrekkelig oppfølging. Kravene til kompetanse er styrket i ny barnevernslov.

Barneverntjenesten skal samarbeide med andre relevante tjenester, og det anbefalt at det inngås samarbeidsavtaler, bl.a. med NAV og med psykisk helsevern for barn og unge i helseforetakene.

Antall barn og unge som har fått hjelp av barnevernet i Norge har gått ned fra 2021 til 2022. Det gjelder også antall bekymringsmeldinger og andelen av bekymringsmeldingene som går videre til undersøkelsessak.

Nome og Midt-Telemark barnevern er et vertskommunesamarbeid, der Midt-Telemark kommune er vertskommune. I 2023 hadde tjenesten 23,5 stillinger.

Antall undersøkelsessaker for barn i Nome har økt fra 106 til 125 i 2023, og kommunen har betydelig høyere andel barn med undersøkelse enn landsgjennomsnitt. Andelen gjennomførte undersøkelser og andelen barn med barnevernstiltak har også økt i samme periode og ligger klart høyere enn landsgjennomsnitt.

Barneverntjenesten har i 2023 hatt høyt sykefravær med perioder på 20 %. Dette har medført økt behov for å leie inn konsulenthjelp, og dermed økte utgifter.

Vurdering

På bakgrunn av innhentet statistikk om barnevernsarbeidet, mener vi det kan være noe risiko på området. Det er Midt-Telemark som er vertskommune for samarbeidet og det er derfor kontrollutvalget i Midt-Telemark som har innsynsrett i disse tjenestene. Avsnitt 5.10 handler om vertskommunesamarbeid med Midt-Telemark. Barneverntjenesten er et av områdene som kan inngå i en slik forvaltningsrevisjon. Vi viser også til 8.5 om samhandling og forebygging.

8.5. Samhandling – forebygging – utenforskap

I ny barnevernslov⁹ fikk kommunen ansvar for å forebygge at barn og unge utsettes for omsorgssvikt eller utvikler adferdsproblemer. Kommunen skal fremme gode oppvekstvilkår gjennom forebyggende tiltak, slik at sannsynligheten for omsorgsovertakelse eller andre inngripende tiltak senere i barnets liv reduseres. Kommunen skal videre sørge for å samordne sitt tjenestetilbud til barn og familier. Kommunestyret skal vedta en plan for dette arbeidet.

I 2022 kom det nye krav om samarbeid, samordning, barnekoordinator og individuell plan i 14 velferdstjenestelover. Formålet er å styrke oppfølgingen av utsatte barn og unge og deres familier gjennom økt samarbeid mellom velferdstjenestene. Velferdstjenestene skal samarbeide både på system- og individnivå. Familier som har eller venter barn med alvorlig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne, kan ha krav på barnekoordinator.

Kommunestyret vedtok i sak 7/24 Forebyggende plan oppvekst - forebygging av omsorgssvikt og atferdsproblemer hos barn og unge 2024-2025.

Det ble gjennomført en forvaltningsrevisjon i 2023 hvor vi undersøkte kommunens arbeid for å sikre tidlig innsats i barnehage og skole. Samhandling, forebygging og utenforskap var dels tema i denne rapporten.

⁹ I kraft 1.1.2023

Vurdering

Det er en generell risiko for at kommunen ikke sikrer samarbeid og forebyggende arbeid i tråd med lovkravene. Det har vært en økning i antall barnevernssaker, jf. punkt 8.4 og kommunen ligger over landsgjennomsnittet på indikatorer på barnefattigdom.

8.6. Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon

Tema	Vinkling
Skolemiljø	Mobbing av elever og trusler og vold mot ansatte. Kan inkludere SFO.
Forebyggende arbeid – barn og unge	Ordninger for samarbeid og forebyggende arbeid

9. Kommunalområde Samfunnsutvikling**9.1. Kultur****Kulturtilbud**

Kommunen skal sørge for økonomiske, organisatoriske, informerende og andre relevante virkemidler og tiltak som fremmer og legger til rette for et bredt spekter av kulturvirksomhet regionalt og lokalt, jf. kulturloven § 4. Kommunen skal sørge for at kulturlivet har forutsigbare utviklingskår, legge til rette for deltakelse i kulturaktiviteter og sørge for at personer, organisasjoner og institusjoner har tilgang til informasjon om økonomiske støtteordninger og andre virkemidler.

Tjenesteområdet Kultur, fritid og folkehelse forvalter kommunens ansvar på kunst-, kultur- og idrettsfeltet, og består av kulturskole, samfunnshus og bibliotek. Tjenesteområdet opplever at det er stor vilje til samarbeid på tvers på kulturområdet, men at det er utfordrende å sikre et friksjonsfritt samarbeid hvor alle opplever egen nytte av deltakelse. I 2023 ble det opprettet en ny stilling som kultur- og idrettskonsulent. Erfaringene så langt er positive.

Kommunen har i 2023 delt ut kr 1 000 000 i kulturmidler til ulike formål i frivilligheten.

Vurdering

Vi er ikke kjent med forhold som tilsier at det er særskilte risikoer på tjenesteområdet.

9.2. Folkehelsearbeid

Kommunen skal ha oversikt over helsetilstanden til befolkningen i sin kommune og de faktorer som påvirker helsetilstanden. Dette følger av folkehelseloven og forskrift om oversikt over folkehelsen. Denne kunnskapen skal legges til grunn i kommuneplanarbeidet, og kommunen skal iverksette tiltak ut ifra utfordringsbildet.

Arbeidet med folkehelse og å forebygge sykdom er sentralt i samhandlingsreformen. Kommunen skal fastsette mål og strategier for folkehelsearbeidet, og sikre politisk og tverrsektoriell forankring av dette arbeidet.

Folkehelseinstituttet har laget en folkehelseprofil for Nome i 2024. Rapporten indikerer at Nome kommune har utfordringer som er i tråd med landsgjennomsnittet. Kommunen har i 2019 utarbeidet et oversiktsdokument over folkehelsa i Nome.

I rapporten fremheves følgende trekk i folkehelsen i Nome: forskjeller i helsetilstand knyttet til sosial ulikhet, en aldrende befolkning og oppvekst og levekårsforhold. Denne inngår i faktagrunnlaget for temaplanen Nome i bevegelse! Temaplan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2020-2028.

Vurdering

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark har valgt ut Nome til å være med i et nasjonalt tilsyn med kommunens folkehelsearbeid for å fremme god psykisk helse hos barn og unge. Vi vurderer derfor at det ikke er hensiktsmessig å gjøre en forvaltningsrevisjon på dette temaet.

9.3. Næringsarbeid

Gode rammebetingelser for et mangfoldig, bærekraftig og konkurransedyktig næringsliv er sentralt i de nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging. Kommunen har oppgaver både gjennom planlegging, tilrettelegging for næringsareal og eventuelle økonomiske støtteordninger.

Kommunen har utarbeidet en strategisk næringsplan for 2020-2032. Basert på mål og strategier i denne har kommunen utarbeidet handlingsplan for 2022-2023.

Nome kommune har etablert Midt-Telemark og Nome Utvikling AS sammen med Midt-Telemark kommune. Dette er et regionalt næringsutviklingselskap for kommunene Nome og Midt-Telemark. Nome kommune eier 21 %, se kapittel 10 for mer informasjon. Kommunen har også andre selskap som har oppgaver knyttet til næringsarbeid, se kapittel 10.

Kommunen har begrenset adgang til å gi økonomisk støtte til virksomheter som driver med økonomisk aktivitet. Dette er regulert av reglene om offentlig støtte. Støtteprosessloven krever at kommunen skal etablere forsvarlige rutiner og kontrollere at tildeling av den støtten de gir skjer i samsvar med reglene, og ha kontroll med om støtten benyttes til lovlig formål. Faste støtteordninger kan være omfattet av forvaltningslovens regler om enkeltvedtak. Konkurransetsatt aktivitet skal være tydelig atskilt fra annen offentlig virksomhet, slik at det ikke skjer en ulovlig kryssubsidiering. Investeringer i næringsvirksomhet og omsetning av offentlig eiendom kan også gi risiko for ulovlig støtte.

Vurdering

Det kan være risiko knyttet til kommunens næringsarbeid, både når det gjelder organisering, måloppnåelse og tilskudd. Ordfører har spilt inn næringsarbeidet ved MTNU og Nome investeringsselskap.

9.4. Eiendom og kunst

Eiendom

Kommunale eiendommer har betydelig verdi. God eiendomsforvaltning i kommunen handler om å gi ansatte og tjenestemottakere gode og effektive bygninger til lavest mulig kostnad.

Det er anbefalt at kommunen har overordnede politisk forankrede mål for bolig- og eiendomsforvaltningen, et rasjonelt system for planlegging og styring, og tiltak som sikrer gode beslutningsgrunnlag. Kommunen bør ha oversikt over teknisk, forskriftsmessig og funksjonell tilstand i kommunale bygg og boliger.

Nome kommune har sammenlignet med landsgjennomsnitt og kommunegruppesnitt høyere driftsutgifter til eiendomsforvaltning i prosent av samlede driftsutgifter. Kommunen har i 2023 fått betydelig høyere energikostnader per kvadratmeter enn foregående år, og har klart høyere energikostnader enn landsgjennomsnitt.

I 2022 var det forvaltningsrevisjon av kommunens eiendomsforvaltning. Rapporten tyder på at kommunen delvis hadde tiltak for å sikre godt verdibevarende vedlikehold av bygningen sine.

Vurdering

Det er nylig gjennomført en forvaltningsrevisjon på Eiendomsforvaltning og antar at det ikke er aktuelt med en ny forvaltningsrevisjon nå.

9.5. Vann og avløp

Kommunen skal sørge for en tilstrekkelig og sikker vannforsyning i samsvar med drikkevannsforskriften, og en miljømessig riktig avløpshåndtering i samsvar med forurensingsloven. Det er krav om internkontroll, og alle kommuner skal ha beredskapsplaner for drikkevannsforsyning.

Det er ventet at VA-nettets alder, utslipp og klimatiske endringer vil medføre behov for store investeringer. Manglende investeringer og vedlikehold kan føre til utrygg drikkevannsforsyning og fare for forurensning.

Investering og drift innenfor vannforsyning og avløp blir gebyrfinansiert i samsvar med reglene for selvkost. Store investeringsbehov og høye driftskostnader kan føre til økte gebyrer for innbyggerne.

Nome kommune har 6 vannverk, hvorav 4 er kommunale. I 2023 fornyet kommunen noe mer vannledningsnett og har noe mindre vannlekkasje fra ledningsnettet enn sammenlignbare kommune.

I kommunens årsberetning står det at de fire avløpsrenseanleggene har stabil og god drift og tilfredsstillende renseskiltinger.

Budsjettet beskriver at kommunen de siste årene har hatt store bemanningsutfordringer, men at dette foreløpig er «reddet» av lavere utbyggingsaktivitet.

Årsgebyr for vann og avløp i 2024 er høyere enn landsgjennomsnittet.

Kommunens selvkostfond, (tidligere overskudd) ble i sin helhet brukt for å redusere gebyrer i 2023. Resultatet for 2023 viser at kommunen har et underskudd på selvkosten, og må fremover hente dette inn ved å øke gebyrene.

Vurdering

Vi er ikke kjent med forhold som tilsier at det særskilt risiko ved dette området.

9.6. Kommunale veier

Tema - regelverk

Kommunen har myndighets-, forvaltnings- og vedlikeholdsansvar for kommunale veier og gang- og sykkelstier. Dette innebærer at kommunen skal holde veiene åpne for offentlig ferdsel, ved blant annet å planlegge og gjennomføre vedlikehold, godkjenne eventuelt behov for å redusere eller stenge framkommeligheten og drifte veiene med å brøyte snø og strø.

Nome kommune hadde i 2023 134 km med kommunal vei, hvorav 40 km hadde belysning. Kommunen brukte mer per innbygger enn landsgjennomsnittet, og brukte en større andel av kommunens totale utgifter på vei enn landsgjennomsnitt og kommunegruppesnitt.

Vurdering

Vi er kjent med at det er en pågående sak om privatisering av kommunal vei. Vi er ellers ikke kjent med at det er risiko på dette området.

9.7. Renovasjon

Tema - regelverk

Kommunen skal sørge for innsamling av husholdningsavfall. For å oppnå bedre ressursutnyttelse av avfall, beskytte miljøet og redusere klimagassutslipp er det krav om sortering og sorteringsgrad med ulike frister for ulike avfallsfraksjoner, f.eks. 50% av matavfallet skal være sortert ut innen 2025. Kommunen skal ha kunnskap om og dokumentasjon på oppnådd utsorteringsandel per år, samt oversikt over årlig mengde matavfall, park- og hageavfall og plastavfall som er utsortert og levert til materialgjenvinning. Kommunen må sørge for gode systemer og tiltak for å ivareta disse kravene.

Kommunens håndtering av husholdningsavfall skal finansieres gjennom et avfallsgebyr, som fastsettes på grunnlag av selvkostprinsippet.

Nome kommune får renovasjonstjenester fra Indre Agder og Telemark avfallsselskap (IATA) IKS. Selskapet er eid av kommunene Nome, Drangedal, Nissedal og Åmli. Det er blant annet etablert en avfallspark i Lunde.

Det var en forvaltningsrevisjon i 2020 hvor vi så om IATA og kommunene delvis ivaretok kravene til selvkost og gebyrberegning. Det var enkelte mangler knyttet til gebyrfastsettelsen i Nome.

IATA IKS har et datterselskap, IATA Næring AS som driver med forretningsmessig virksomhet knyttet til håndtering av næringsavfall m.m. Forvaltningsrevisjonsrapporten vurderte at selskapet hadde tiltak for regnskapsmessig skille mellom arbeidet med husholdningsavfall og næringsavfall.

Vurdering

Det kan generelt være risiko knyttet til selvkost, miljøkrav og sorteringsgrad. Vi har ikke informasjon som tilsier at det er særskilt risiko for Nome og IATA.

9.8. Brannvern og branntilsyn

Kommunen plikter å sørge for etablering og drift av et brannvesen. Brannvesenets oppgaver er å sørge for beredskap ved brann og å drive forebyggende arbeid.

Det forebyggende brannvernarbeidet innebærer bl.a. kartlegging av brannobjekt og utsatte grupper, samt tilsyn og feiing av fyringsanlegg i bygninger, inkludert fritidsboliger.

Kommunen kan ta gebyr for tilsyn og feiing. Gebyret skal fastsettes etter selvkostprinsippet.

Brannvern og branntilsyn i Nome kommune er organisert som et interkommunalt samarbeid med Midt-Telemark, hvor Nome er vertskommune. Nome og Midt-Telemark Brann- og redningstjeneste har totalt 8,75 årsverk, med tillegg av 40 deltids brannmannskaper. Brannmannskapene, uten fast vaktordning, er beredskapsmessig fordelt til fire brannstasjoner. Brannstasjonene er plassert i Lunde, Ulefoss, Bø og Gvarv.

Nome hadde 3 bygningsbranner i 2023, mot 8 i 2022. Antall bygningsbranner per innbygger er lavere enn landsgjennomsnittet. Antall feide piper i % er høyere enn landsgjennomsnittet. Kommunen har færre andel A-objekter som har fått tilsyn enn landsgjennomsnittet. Nome kommune har færre årsverk i brann og ulykkesvern per innbygger enn landsgjennomsnittet.

Kommunen har satt egne mål for feiing som i 2023 ikke ble nådd. I årsmeldingen forklares dette med langtidssykefravær.

Det er satt i gang et arbeid med å oppgradere og bygge om brannstasjonene for å tilfredsstille fysiske krav til arbeidsmiljøet.

Vurdering

Vi er ikke kjent med at det særskilt risiko på dette området.

9.9. Planlegging og byggesaksbehandling

Planlegging

Kommunestyret skal selv lede den kommunale planleggingen, og vedta kommunal planstrategi, kommuneplaner og reguleringsplaner.

Kommunen skal ha en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealdel. Kommuneplanen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og bør omfatte alle viktige mål og oppgaver kommunen. Vurdering av planbehovet og arbeidet med kommunal planstrategi skal prioriteres.¹⁰ Reguleringsplaner angir bruk, vern og utforming av arealer og fysiske omgivelser, og er bindende for nye eller utvidelse av eksisterende byggetiltak.

Planprosessene skal være åpne og forutsigbare. De fleste kommuner har opprettet digitale planregistre, og mulighetene for å effektivisere og forenkle planleggingen bør tas i bruk.

FNs bærekraftsmål, nasjonale klima- og miljømål og løsninger som styrker verdiskapning og bosetting i hele landet er blant de hensynene som skal legges til grunn for den overordnede planleggingen, jf. Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027. De nasjonale føringene inneholder ellers en rekke tiltak og hensyn som skal ivaretas, tilrettelegges for eller styrkes gjennom planleggingen.

Kommunestyret har vedtatt en planstrategi for inneværende valgperiode. Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt i 2019, og gjelder for 2019-2030. Kommuneplanens arealdel ble vedtatt av kommunestyret 02.03.21. Denne skal revideres i 2024. I planstrategien står det at samfunnsdelen ikke skal revideres i nåværende periode.

Kommunen har utarbeidet kommunedelplan for klima, samfunnssikkerhet, miljø og naturmangfold 2022-2023. Denne ble vedtatt av kommunestyret 09.11.21 og skal revideres i 2025.

Kommunen skriver på sine nettsider at fensfeltet har fått stor internasjonal og nasjonal interesse i de siste årene, særlig etter at Europa ble klar over sin avhengighet til kritiske mineraler etter Russlands invasjon av Ukraina i 2022. Det er et høyt press på at Nome kommune kan bidra til å sikre mineralene for utvinning. Kommunen har en sentral rolle i tildeling av konsesjon og myndighetsavklaring i en eventuell konsesjonsprosess.

Vurdering

¹⁰ [Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-27](#)

Det kan generelt være risiko for at kommunen ikke følger opp egen planstrategi, og at planene ikke er oppdaterte. Et godt arealplanverk er viktig for å sikre effektiv og korrekt byggesaksbehandling.

Vi har ikke informasjon som tilsier at det er særskilt risiko i Nome nå.

Byggesaksbehandling

Kommunen behandler søknader om byggetillatelser, og skal håndheve loven og eget planverk på en forutsigbar, lik og effektiv måte. Et hensiktsmessig og oppdatert planverk, gode rutiner og kompetanse bidrar til å sikre effektivitet og likebehandling.

Kommunen skal føre tilsyn med at plan- og bygningsloven etterleves. Tilsynet skal ha et slikt omfang at det kan avdekke ulovligheter. Nome kommune gjorde ingen tilsyn i 2023, mot 3 tilsyn året før. Kommunen kan finansiere disse oppgavene gjennom gebyr for saksbehandlingen i samsvar med reglene om selvkost.

Nome kommune har kortere saksbehandlingstid for byggesøknader enn landsgjennomsnittet. Andelen dispensjoner ligger i 2023 over landsgjennomsnittet, men lå under landsgjennomsnittet året før. Det har i 2023 vært 1 klage på byggesak.

Vurdering

Det kan generelt være risiko for svakheter i saksbehandlingen – at dårlig internkontroll medfører feil i saksbehandling. Byggesaksbehandling er et av de områdene der korrupsjonsrisikoen vurderes å være størst – uten korrupsjonsforebyggende tiltak kan det være risiko for korrupsjon.

Det kan være risiko for at kommunene ikke ivaretar oppgaven med tilsyn og ulovlighetsoppfølging i samsvar med kravene i plan- og bygningsloven.

9.10. Miljø

Kommunen har flere myndighets- og samfunnsoppgaver på miljøområdet. Blant disse er ulike oppgaver knyttet til jakt, fastsetting av bestandsmål og godkjenning av bestandsplaner.

Kommunen er forurensningsmyndighet på flere områder. For eksempel i saker som gjelder opprydding i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeider. Kommunen skal registrere opplysninger om forurenset grunn i databasen Grunnforurensning. Kommunen er også myndighet i forsøplingssaker.

Kommunen skal ha register over nedgravde oljetanker, og skal føre tilsyn bla. med at det gjennomføres jevnlig tilstandskontroller av slike tanker.

Kommunen har ansvar for å legge til rette for friluftsliv, og skal kartlegge mulige friluftsområder i hele kommunen. Kommunen skal behandle søknader om motorferdsel i utmark. Nome kommune behandle 5 slike søknader i 2023.

Kommunen har lavere brutto driftsutgifter til forvaltning av natur, friluftsliv og kulturminner per innbygger enn landsgjennomsnitt.

Vurdering

Vi er ikke kjent med forhold som tilsier at det særskilt risiko ved dette området.

9.11. Landbruks- og skogbruksforvaltning

Kommunene skal godkjenne nydyrking, deling eller omdisponering av jordbrukseiendom, og skal dessuten følge opp at driveplikta blir overholdt. Kommunen er en viktig aktør i arbeidet med jordvern. Det er et nasjonalt mål at den årlige omdisponeringen av matjord ikke skal overstige 2000 dekar innen 2030.

Kommunen har oppgaver knyttet til saksforberedelse og kontroll av ulike tilskuddsordninger i landbruket. Kommunen har også ansvar for å kontrollere at skogbruksloven følges, og kan fastsette meldeplikt for planer om hugst og tiltak knyttet til foryngelse og stell av skog.

Den kommunale landbruksforvaltningen er lagt til Nome og Midt-Telemark landbrukskontor, hvor Midt-Telemark er vertskommune. Kommunens utgifter til landbruk i prosent av netto driftsutgifter er høyere i Midt-Telemark enn landsgjennomsnittet.

Vurdering

Det er Midt-Telemark som er vertskommune for samarbeidet og det er derfor kontrollutvalget i Midt-Telemark som har innsynsrett i disse tjenestene. Avsnitt 5.10 handler om vertskommunesamarbeid med Midt-Telemark. Landbruks- og skogbruksforvaltning kan inngå i en slik forvaltningsrevisjon.

9.12. Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon

Tema	Vinkling/kommentar

10. Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon i selskap

Eierskapskontroll er en kontroll av om den som utøver kommunens eierinteresser i selskap gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring. Eierskapskontroll gjelder for eierstyringen av interkommunalt selskap (IKS) og aksjeselskap (AS), og for interkommunalt politisk råd (IPR) og kommunalt oppgavefelleskap (KO) når disse er selvstendige rettssubjekt.¹¹

¹¹ Interkommunalt politisk råd og kommunalt oppgavefelleskap kan organiseres både som selvstendig rettssubjekt og som en del av kommunen. Disse inngår i eierskapskontroll når de er selvstendige rettssubjekt.

Eierskapskontroll skal utføres av revisor i samsvar med god kommunal revisjonsskikk.

I forrige periode ble det gjennomført følgende eierskapskontroller/forvaltningsrevisjoner i selskap:

- 3817 402 Styring og samordning – Telemark Energi, 2021
- 417 006 IATA – Eierstyring og selvkost, 2020. Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon sammen med Drangedal, Nissedal og Åmli

Vi har fått innspill om **eierskapskontroll**/forvaltningsrevisjon i følgende selskap:

- MTNU og Nome investeringsselskap

10.1. Eierskapskontroll

Det er ulike utfordringer knyttet til eierstyringen av forskjellige organisasjonsformer og eierkonstellasjoner. Det er generelt risiko for at eierstyring ikke får tilstrekkelig oppmerksomhet i folkevalgtopplæringen, at politisk nivå ikke får god nok informasjon om selskapene, og at eiersaker ikke blir godt nok forberedt og avklart politisk før møter i eierorganene.

Valg av styre er eiers viktigste oppgave. Hva som er en hensiktsmessig organisering av styrevalgprosessene kan variere for heleide og deleide selskaper, og også ut fra selskapenes størrelse, organisasjonsform og virksomhet. Forslag til styresammensetning fra selskapers valgkomiteer er generelt ofte er lite utredet og lite dokumentert.

Eierskap og eierstyring i Nome

Nome kommunestyre har i april 2024 vedtatt eierskapsmelding 2024-28. Eierskapsmeldingen inneholder bla. prinsipper for eierstyring, retningslinjer og oversikt over og informasjon om kommunens eierskap. I eierskapsmeldingen står det at det skal utarbeides en eierstrategi for de viktigste selskapene.

Kommunen eier ingen selskap alene, men er medeier i mange selskap, både sammen med andre kommuner og sammen med private aktører.

Risikovurdering – eierskapskontroll

Det var ikke generell eierskapskontroll i Nome i forrige periode, og vi vil derfor anbefale det. En generell eierskapskontroll undersøker om kommunens eierskapsmelding og retningslinjer for eierstyring er i samsvar med aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring, om rutiner, retningslinjer og organisering av eierstyringen fungerer etter hensikten, og om kommunestyrets vedtatte retningslinjer for eierstyring blir etterlevd i praksis for et utvalg selskap. Vi anbefaler at også styrevalgprosesser tas med i en slik eierskapskontroll.

Selskapene bør velges ut i forbindelse med bestilling. I tillegg til å vektlegge hvilken betydning selskapene har for kommunen, bør utvalget sikre en god sammensetning av selskapsform og eierfordeling, for å få et bredt bilde av hvordan eierstyringen fungerer i praksis.

10.2. Forvaltningsrevisjon i selskap

Det kan gjennomføres forvaltningsrevisjon i selskap, enten alene eller i kombinasjon med eierskapskontroll. Prioriteringen av forvaltningsrevisjon i selskap (vesentligheten) er som regel avhengig av kommunens eierandel, organisasjonsform, selskapets virksomhet, betydning for kommunen, selskapets størrelse og økonomiske situasjon.

Det kan generelt være risiko for at kommunens selskaper ikke oppfyller lovkrav eller målsetninger knyttet til selskapsformen og/eller kjernevirksomheten, f.eks. kvalitetskrav til tjenestene.

Forvaltningsrevisjon av kjernevirksomheten er mest aktuelt for selskap som skal utføre lovpålagte kommunale oppgaver eller sentrale innbyggerrettede tjenester.

Temaer som også kan være aktuelle, er selskapets drift, etterlevelse av selskapsregelverk og relevante retningslinjer fra eierstyringen (selskapsstyring), f.eks. regler om styreansvar og dokumentasjon, regler og retningslinjer om bærekraft og annet samfunnsansvar, personvern, HMS, miljøkrav, anskaffelser, offentlig støtte, korrupsjonsforebygging, etikk og varsling. Videre kan økonomistyring og rapportering være risikoområder. For morselskap i konsern er organisering og eierstyring av datterselskap også et aktuelt tema.

Ut fra et kost/nytte-perspektiv har vi innhentet begrenset informasjon om selskapene. Vi har derfor kun vurdert generell risiko for selskapene. Det innebærer at det vi angir hva *kan* være risiko, ikke at det faktisk er risiko.

Vi har fått innspill om Midt-Telemark og Nome utvikling AS (MTNU) og Nome investeringsselskap AS. Se nærmere omtale om kommunens næringsarbeid i pkt. 5.10. Selskapene kan tas med i en eventuell eierskapskontroll, der en kan se på hvordan kommunen ivaretar eierstyringen av selskapene, eller en forvaltningsrevisjon om næringsarbeid¹².

Risikovurdering – forvaltningsrevisjon i selskap

I tabellene på neste side har vi sortert selskapene etter om de er heleide aksjeselskap eller selskap eid sammen med andre kommuner og fylkeskommuner, slik at kontrollutvalget har innsynsrett, og selskap der det også er private eiere, der kontrollutvalget ikke har innsynsrett. Vi har ikke prioritert mellom selskapene, ut over at vi mener at innspillet om Midt-Telemark og Nome utvikling AS og Nome investeringsselskap AS bør vurderes.

10.3. Aktuelle eierskapskontroller og forvaltningsrevisjoner i selskap

Tabellen viser hvor vi, basert på risikovurderingen, mener det er størst behov for eierskapskontroll/forvaltningsrevisjon i selskap.

¹² En forvaltningsrevisjon der en ser på hvordan selskapene ivaretar sin virksomhet, forutsetter at kontrollutvalget/revisor får innsynsrett. I og med at det er private medeiere i selskapene har ikke kontrollutvalget og revisor innsynsrett etter loven. Innsynsrett kan besluttes av selskapene v/ daglig leder eller styre, eventuelt av generalforsamlingen.

Tema	Vinkling/kommentarer
Generell eierskapskontroll	Om kommunens eierskap utøves i samsvar med aktuelle lovbestemmelser, kommunestyrets vedtak og etablerte normer for god eierstyring. Kontroll av praksis. Et utvalg selskap velges ved bestilling i samråd med kontrollutvalget.
MTNU AS og Nome investeringselskap	Eierstyring, avklaringer mellom selskap og eier

10.4. Oversikt over selskap

Selskap kommunen eier sammen med andre kommunale eiere - innsynsrett

Navn	Selskapets formål	Eierandel	Deltakere/ kontorkommune	Vurdering av generell risiko
Nome og Midt-Telemark næringsfond IKS	Gi avkastning som skal finansiere næringsutviklingstiltak i Midt-Telemark regionen gjennom Midt-Telemark og Nome utvikling AS	41 %	Nome, Midt-Telemark	Risiko knyttet til drift og selskapsstyring.
Telemark energi AS Har datterselskap.	Eie og drive kraftverk, herunder produksjon, overføring og omsetning av elektrisk energi, samt å drive med virksomhet som står i naturlig forbindelse med dette	40 %	Nome og Midt-Telemark	Risiko knyttet til drift, selskapsstyring og konsernstyring.
Midt-Telemark Kraft AS	Eie og drive kraftverk, salg av kraft, og forvalte selskapets øvrige eiendeler og interesser, herunder fallretter, samt rettigheter til erstatningskraft.	48,4 %	Nome og Midt-Telemark	Risiko knyttet til drift og selskapsstyring.
Indre Agder og Telemark avfallsselskap IKS (IATA)	Anlegge, eie og drive mottak og behandlingsanlegg for avfall i dei deltakende kommunane etter forureiningslov og konsesjonsvilkår.	46,9	Nome, Drangedal, Nissedal og Åmli	Risiko knyttet til drift og selskapsstyring. Selskapet har datterselskap.

Navn	Selskapets formål	Eierandel	Deltakere/ kontorkommune	Vurdering av generell risiko
Idea kompetanse AS	Være morselskap i arbeid- og inkluderingskonsernet IDEA Kompetanse. Selskapet skal forvalte konsernets bygg og produsere fellestjenester for datterselskapene.	10 %	Notodden og Nome kommune	Risiko knyttet til drift og selskapsstyring. Selskapet har datterselskap
Vestfold, Telemark og Agder kontrollutvalgssekretariat IKS	Sekretariat for kontrollutvalg.	1,8 %	Kommuner i Vestfold, Telemark og Agder.	VTR er ikke uavhengige til å vurdere risiko for dette selskapet.
Vestfold og Telemark revisjon IKS	Revisjonstjenester	2,2 %	Kommuner i Vestfold og Telemark.	VTR er ikke uavhengige til å vurdere risiko for dette selskapet.
Sør-Øst 110 IKS	Alarmsentral brann	1 %	Kommuner i Sør-Øst-Norge	Risiko knyttet til drift og selskapsstyring.
IKA Kongsberg IKS	Legge til rette for effektiv gjennomføring av arkivloven	1,5%	Svært mange kommuner og kommunale selskap	Risiko knyttet til drift og selskapsstyring.
Gea Norvegica Geopark IKS	Administrasjon og informasjon geologiske naturarv	1,4 %	Vestfold fylkeskommune, Telemark fylkeskommune, samt kommunene Bamble, Kragerø, Larvik, Nome, Porsgrunn, Siljan og Skien.	Risiko knyttet til drift og selskapsstyring.

Selskap der kontrollutvalget ikke har innsynsrett¹³

Selskap	Selskapets formål	Kommunens eierandel	Deltakere
Nome Investeringsselskap AS	Drive næringsutvikling gjennom kjøp/salg/utleie av næringsseiendommer, samt å drive annen virksomhet til å fremme lønnsom næringsvirksomhet i Nome kommune.	51 %	Eies av Nome kommune og Sparebanken Telemark
Midt-Telemark og Nome utvikling AS	Fremme næringsutvikling i Midt-Telemark og Nome. Selskapet skal drives på non profit grunnlag. Selskapet har ikke anledning til å utbetale utbytte.	21 %	Nome og Midt-Telemark kommuner, Visit Bø og enkelte andre næringslivsaktører
Visit Bø AS	Turistkontorvirksomhet	19,64 %	Nome og Midt-Telemark kommuner, private næringslivsaktører
Biblioteksentralen SA	Tjenester og produkter til bibliotek	6 %	
Skien Dalen Skipsselskap AS	Drive turisttrafikk i Telemarksvassdraget. Selskapet kan også ved aksjetegning eller på annen måte delta i andre selskaper.	8,2 %	Skien (kontorkommune) Vinje, Nome, Tøkke, Telemark fylkeskommune, en rekke private reiselivsaktører
Filmparken AS		3,8 %	
Visit Telemark	Turistvirksomhet	1 %	Svært mange små - mange private aksjonærer
Haukelivegen AS	Arbeide for utbygging og utbedring av E134 Haukeliveien	2,9 %	4 fylkeskommuner, 34 kommuner og 8 bedrifter.

¹³ Selskaper med private eller statlige medeiere

Vedlegg: Oversikt over annet interkommunalt samarbeid – ikke selvstendige rettssubjekt

Navn	Formål	Organisasjonsform	Deltakere	Kontorkommune/ vertskommune
Barnevernsvakt i Telemark	Krise- og akuttberedskap for barneverntjenesten, og felles vaktjeneste utenom kontortid.	Administrativt vertskommunesamarbeid	Alle kommuner unntatt Notodden, Tinn og Hjartdal.	Skien
Kommunalt oppgåvefelleskap for klima og miljøberedskap i Telemark	Ivareta beredskap mot akutt forurensing og skogbrann	Kommunalt oppgåvefelleskap	Alle kommuner i Telemark	Porsgrunn, delegert til Grenland brann og redning IKS
Krisesenteret i Telemark	Sikre et godt og helhetlig krisesentertilbud til dem som er utsatt for vold eller trusler i nære relasjoner	Administrativt vertskommunesamarbeid	Alle kommuner i Telemark, unntatt Notodden	Skien
Nome og Midt-Telemark IPR	Rådet er et interessepolitisk samarbeidsorgan. En politisk samarbeidsarena for å drøfte og vedta saker av felles betydning	Interkommunalt politisk råd	Nome og Midt-Telemark	Midt-Telemark
Telemark innkjøpssamarbeid	Innkjøpsfunksjon	Kommunalt oppgåvefelleskap	Kviteseid, Nissedal, Nome, Midt-Telemark, Seljord, Vinje og Tokke	Midt-Telemark

Navn	Formål	Organisasjonsform	Deltakere	Kontorkommune/ vertskommune
Telemarkskanalen regionalpark	Reiseliv, regionalutvikling	Kommunalt oppgavefelleskap	Skien, Nome, Midt-Telemark, Notodden, Kviteseid og Tokke og Telemark fylkeskommune.	Telemark fylkeskommune
NAV Nome og Midt-Telemark	Sosialtjeneste	Administrativt vertskommunesamarbeid	Nome og Midt-Telemark	Midt-Telemark
Nome og Midt-Telemark barnevern	Barneverntjeneste	Administrativt vertskommunesamarbeid	Nome og Midt-Telemark	Midt-Telemark
Nome og Midt-Telemark PPT	PPT	Administrativt vertskommunesamarbeid	Nome og Midt-Telemark	Midt-Telemark
Nome og Midt-Telemark landbrukskontor	Landbruk og skogbruksforvaltning	Administrativt vertskommunesamarbeid	Nome og Midt-Telemark	Midt-Telemark
Nome og Midt-Telemark brann og redning	Brann og redningstjenester	Administrativt vertskommunesamarbeid	Nome og Midt-Telemark	Nome
Nome og Midt-Telemark IKT	IKT-tjenester	Kommunalt oppgavefelleskap	Nome og Midt-Telemark	Midt-Telemark

På vakt for felleskapets verdier

Rapporten er utarbeidet av
Vestfold og Telemark revisjon IKS

Har du spørsmål til rapporten?

Ta kontakt med oss:

Telefon: 33 07 13 00

E-post: post@vtrevisjon.no

www.vtrevisjon.no

24: 4018 400